

# Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

## RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

### Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

aydınlıkçı sair·aydınlıkçı yazar

# NÂZİM HİKMET



اوستامزك ثولومی

oda  
yayınları

NÂZİM HİKMET'İN  
AYDINLIK DERGİSİNDE  
YAYIMLANAN BÜTÜN  
ŞİİR VE YAZILARI



**aydınlıkçı şair  
aydınlıkçı yazar**

# **NÂZİM HİKMET**

**hazırlıyan:  
Metin İlkin**



## İÇİNDEKİLER

### AYDINLIK DERGİSİNDEKİ ŞİİRLERİ

|                                    |    |
|------------------------------------|----|
| 1. Grev .....                      | 13 |
| 2. Müşterek Zahmet .....           | 15 |
| 3. Aydınlık .....                  | 17 |
| 4. Şair .....                      | 19 |
| 5. Yayından Fırlyan Ok .....       | 21 |
| 6. Heyecanımız .....               | 23 |
| 7. Yine Bu Bahse Dair: İlim .....  | 25 |
| 8. 7 Teşrin-i Sâni Şark Garp ..... | 26 |
| 9. Aydınlıkçılar .....             | 31 |
| 10. Ayağa Kalkın Efendiler .....   | 33 |
| 11. Resm-i Geçit .....             | 34 |
| 12. Ustamızın Ölümü .....          | 37 |
| 13. On Beş Yara .....              | 40 |
| 14. Kitâbe .....                   | 42 |
| 15. Komsamol .....                 | 43 |

### AYDINLIK DERGİSİNDEKİ YAZILARI

|                                              |    |
|----------------------------------------------|----|
| 1. Türkiye'de Amele Sınıfı ve Amele Meselesi | 47 |
| 2. Diyalektik Materyalizme Küçük Bir Methal  | 53 |
| 3. Yeni Resim ve Yeni Bir Ressam .....       | 56 |
| 4. Ertuğrul Muhsin .....                     | 59 |

### AKŞAM GAZETESİNDEKİ YAZILARI

|                                         |    |
|-----------------------------------------|----|
| 1. Öz Türkçe Düşünceler .....           | 63 |
| 2. Biraz Daha Özene Bezene Yazsak ..... | 65 |
| 3. Kabuklu Çekirdek .....               | 67 |
| 4. Ne Yazık Bana .....                  | 69 |
| 5. Taşı Gedigine Koymak .....           | 71 |
| 6. Aşıntıyla Alışkanlığa Karşı .....    | 73 |
| 7. Sağır Hatunlar .....                 | 75 |
| 8. Ay Işığının Sesi .....               | 77 |

|                                                                     |     |
|---------------------------------------------------------------------|-----|
| 9. «Resmen» Vapur, «Resmen» Tren .....                              | 79  |
| 10. Biz, Kadıköy-Bostancı Arası Oturanlar, Ma-<br>kas İsterük ..... | 81  |
| 11. Ağaçlar .....                                                   | 83  |
| 12. Yaz Yağmuru - Kış Yağmuru .....                                 | 85  |
| 13. Kurtuluş .....                                                  | 87  |
| 14. Gövde ile Can .....                                             | 89  |
| 15. Ana .....                                                       | 91  |
| 16. Köprünün Açılışı ile Kapanışı .....                             | 93  |
| 17. Doğurmak ve Yaşatmak .....                                      | 95  |
| 18. İyilik - Kötülük .....                                          | 97  |
| 19. Az Gittiler Uz Gittiler .....                                   | 99  |
| 20. Bizim Bakkalın Oğlu Evlendi .....                               | 101 |
| 21. Delikanlı .....                                                 | 103 |
| 22. Övünüyorum .....                                                | 105 |
| 23. Beylik Hanımlık Gitti, Baylık Bayanlık Ge-<br>liyor .....       | 107 |
| 24. Sevmek - İnanmak .....                                          | 109 |
| 25. Kızım Sana Söylüyorum .....                                     | 111 |
| 26. Teşyi İstikbal .....                                            | 113 |
| 27. Kadınlar Takma Sakal Takmalı mı? .....                          | 115 |
| 28. Bir Bardak Çay .....                                            | 117 |
| 29. Çok Boyanıyorsun Kadınım .....                                  | 119 |
| 30. Çok Açılıyorsun Kadınım .....                                   | 121 |
| 31. Gölü Görmeden .....                                             | 123 |
| 32. Öptüğüm El .....                                                | 125 |
| 33. Ölüm Korkusu .....                                              | 127 |
| 34. 83 Yaşında Delikanlı .....                                      | 129 |
| 35. Bize Buyurun .....                                              | 131 |
| 36. Görmemişin Oğlu .....                                           | 133 |
| 37. Atkestanesi Yaprakları .....                                    | 135 |
| 38. Bir Yeşil Kravat Uğruna .....                                   | 137 |
| 39. Ne O Delikanlım .....                                           | 139 |
| 40. Buldok, Deve, Kısarak, Tazı .....                               | 141 |
| 41. Kör ve Sağır Ol .....                                           | 143 |
| 42. Danslı Çay...Noel Ağacı .....                                   | 145 |
| 43. Klişe Santimiyle Ölçülen Saygı .....                            | 147 |
| 44. Radyo .....                                                     | 149 |
| 45. Bu Böylece Biline .....                                         | 151 |
| <b>ŞİİR VE YAZILARIN FOTOKOPİLERİ</b> .....                         | 153 |



Nâzım Hikmet'in, bu kitabın birinci ve ikinci bölümünde topladığımız şiir ve yazıları Aydınlık (\*) dergisinde imzasıyla yayımladığı bütün ürünleridir. Yeni harflere aktarırken imlâ ve noktalamasının, bazı özel isimleri yazış biçiminin aynı kalmasına özen gösterdik. Konu ile özel olarak ilgilenenler, şiir ve yazılarının kitabın sonuna eklediğimiz fotokopilerine bakabilirler. Böyle arşiv - yayın gereklerine uymamız, Nâzım Hikmet'in imzalı, imzasız ya da başka imzalarla yazdığı şiir ve yazılarının tam ve kronolojik bir düzenlemesinin yapılmamış olması bakımından zorunluydu.

Şiir ve yazıları dergide yayımlanış sırasına göre düzenledik. Ve altlarında derginin hangi sayısında yayımlandığını belirttik. Bazı şiirlerin altlarındaki tarihler yayımlanış tarihi değil şiirin yazılış tarihidir. Bazı şiir ve yazıların altlarındaki notlar kendi notlarıdır ve yazıldığı biçimde aktarılmıştır. Biz de, gereken yerlerde, H. N. (hazırlayanın notu) ile gösterilen notlar ekledik.

Üçüncü bölümde, Nâzım Hikmet'in 1934'de Ak-

---

(\*) Aydınlık'ın ilk sayısı 1 Haziran 1921'de çıkmıştır. Son, 31. sayısının tarihi 18 Şubat 1925 tir.

şam gazetesinde yayımlanan fıkralarını veriyoruz. Bursa Ceza Evinden altı ay alacaklı olarak çıkan Nâzım Hikmet, üç ay sonra, bu fıkraları Orhan Selim takma adıyla yayımlamıştı. İlk fıkranın tarihi 12 Kasım 1934'tür.

Nâzım Hikmet'in bu fıkraları Ekber Babayef'in edisyonuna, bir ikisi dışında alınmamıştır. Sanırız, Sayın Babayef, o yılların Akşam gazetesi ciltlerini sağlayamadığı için gazeteden tarama yapamamış Lebip ve A. Cevat'ın (Acem Cevat) kitaplarında verilenlerle yetinmiştir. Oysa bu kitaplarda 1934 fıkraları bir ikisi dışında yer almamıştı.

Bizim bu Akşam gazetesi taramamızla Nâzım Hikmet'in 1934 fıkraları eksiksiz olarak derlenmiş oldu. Fıkralarda da, yazara özgü noktalama özelliklerini koruduk. Bu arada, Nâzım Hikmet'in sık sık kullandığı (..) işaretini de olduğu gibi bıraktık. Özel isimlerin imlâsı da aynıdır.



**AYDINLIK DERGISİNDEKİ  
ŞİİRLERİ**



**GREV**

**Stop!**

**Fren!**

**Zıkk!**

**Dur-du.**

**Amele**

**Başparmağını tele**

**Dokundurdu.**

**Akinmülatör, dinamo, motör, buhar, benzin**

**Elek - trik**

**Tirrrrrrik**

**Durdu.**

**Siyah tuğla bacalarda dumanlar donakaldı,**

**Koptu kayışlar.**

**«— Patron sabotaj var.**

**«— Koş telefona.**

**«— İşlemiyor.**

**«— Telgraf**

**«— Teller kesilmiş makina bomboş**

**«— Koş**

**Karşımda durma avanak**

**Hangarda ne varsa üstüne atlıyarak**

Koşun şehre  
Kırkikilik, tayyare, tank  
Ne bulursanız  
Yetiştirin.»  
Birden  
Bisiklet, motosiklet, otomobil, omnibüs  
Tozu dumana kattılar dumanı toza  
Fakat  
Yine birden  
Ekşi boza,  
Ne ileri  
Ne geri  
Pah... Fisss...  
Patladı lâstikleri..  
Geç kaldılar  
Geç  
Dan  
Dan  
Dan  
Tika taka frev  
Edildi ilân  
Umumî grev

**N. H.**

## MÜŞTEREK ZAHMET

Gözlerimiz  
Şeffaf  
Temiz  
Damlalardır..  
Her damlada  
Demire can veren dehanın  
Bir küçücük  
Zerresi vardır..  
Şeffaf  
Temiz  
Damlalarile gözlerimiz  
Bir umman içinde birleşmeseydi eğer,  
Her zerre  
Dağılsaydı başka bir yere  
Dinamolarla dürbinleri çiftleştirerek  
Çelik dağları kof bir kelek gibi döndüremezdik..  
Müşterek zahmetin şahesirini  
Yayan  
Onu bücür bırakan  
İstismar ateşini  
Şem'asız kibrit gibi söndüremezdik..

Şeffaf

Temiz

Damlalarile gözlerimiz

Bir umman içinde o kadar karıştı ki,

Kaynıyan suda buzu

Nasıl eritirseniz,

İşte biz de

Birbirimizde

Öyle kaybolduk...

Yükseldi müşterek zahmetin şaheseri..

Demire can veren dehayı bulduk?.

**N. H.**

## AYDINLIK

Aydın Aydınlık Ay-dın-lık.

Aydın aydınlığım benim

Gökte ay gibi değil.

Gökte yay gibi gerilen ay gibi aydınlatmıyorum  
tepeden

Toprakta sınıfların kavgasını.

Bağlıyım ben

Çamurlu kanlı kara

Topraklara.

Ben o topraktaki kavgadan doğdum,

İçindeyim o kavganın,

İçinden aydınlatıyorum ben o kavgayı:

Biz görelim,

Onlar

Kör olsunlar

diye!

Evet onlar

On-lar

Kof çınarlar gibi karanlıklarda sallanıp yıkılırken,

Onları ben

Ateş aydınlığının altına koyarak,

H.N.: Yukardan dördüncü dize «aydınlatmıyorum»  
dan kırılmıştır; aslında «tepeden» ile birlikte  
tek dizedir.

**Oyarak**

**Gözbebeklerinin deliğini;**

**Aydınlatıyorum**

**Köklerine saplanan baltamızın**

**Çeliğini!**

**Aydın Aydınlık Ay-dın-lık!**

**Nâzım Hikmet**

**(Aydınlık, sayı 25)**

**H.N.:** Sofya (1967) basımı **Bütün Eserleri**, C. I, s. 104'de  
bu şiirin yayımlanış tarihi 1925 olarak gösteril-  
miştir; doğru tarih 1924

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

## ŞAİR

Şairim

Şimşek şekillerini şiirlerimin

Caddelerde ıslık çalarak

Kazırım

Duvarlara!.

100 metreden

Çiftleşen iki sineği seçebilen iki gözüm

Elbette gördü

İki ayaklıların ikiye ayrıldığını!

Sen,

Benim

Hangisinden olduğumu anlamak istiyorsan

Cebime sok

Kafanı!

Orda

«Aydınlığı» okuyan kara ekmek

Sana doğruyu söyler...

Şairim

Şiirden anlarım

En sevdiğim gazel;

«Antidüring (\*)» idir «Engelsin»!.

Şairim

Bir yıl yağan yağmur kadar şiir yazdım,

Fakat asıl

Şaheserime

«Konstrüktivisto marksist» romanıma başlamak

için

Hâfız-ı «Kapital (\*\*))» olmayı bekliyorum!..  
Futbolda eski kurdum:  
Fenerbahçenin forverdleri  
Mahallede kaydırak oynayan birer piçkurusuyken  
Ben  
En ağır hafbekleri yere vururdum!  
Futbolda eski kurdum:  
Santrdan alınca pası  
Çakarım,  
Hop!..  
Beş numara top  
Açık ağzından girer golkipin karnına!..  
Bana mahsustur bu vuruş!  
Futbol potinlerim  
Kurşunkalemimden öğrendiler bu sanatı,  
O kurşunkalemim ki  
9 deliğinizden vücudunuza her tıktığı mısra'  
İşkembenizde taş!..  
Şairiz be  
Şairiz dedik ya be arkadaş!

**Nâzım Hikmet**

(Aydınlık, sayı 25)

(\*) «Antidüring» Engels'in «Düringe» karşı yazdığı meşhur eseridir. Yakında «Aydınlık» külliyatı meyanında neşredilecektir. Okunması tavsiye olunur.

(\*\*) «Kapital» Marks'ın meşhur Kapitalidir.

H.N.: Yukardan beşinci dize «başlamak»dan sonra kırılmış olan «için»le devam edecek; aslında tek dizedir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

## YAYINDAN FIRLIYAN OK

Yayından fırladı ok,  
Menzil ırak  
Çok ırak  
Çok.  
Hedefte bir eser yok.

Menzil ırak  
Çok ıraktı,  
Ok uçuşta usta değil çırağı  
Havalar da kanlı kanat kırıkları bıraktı.

Her an  
Peşinde kalan  
Bu ince uzun kuşun  
Medit ihtizazları çarpan ve çarpılan bir

uçuşun

Bu uçuş  
Gökteki yıldızlar  
Kadar  
Yıl sürdü.  
Vakta ki gündeğusu kanla köpürdü  
Ok hedefin kırmızı kalbini gördü.

Ok uçuşta usta oldu çırak değıl  
O ıra...k  
Menzili artık ırak değıl  
Dede Tarih yayı veren  
Biziz geren  
Uçan ok ki hayatımızdır kuş misâli  
Hedef kurtuluş misâli.

N.H.

(Aydınlık, sayı 26)

## **HEYECANIMIZ**

**Heyecanımızda**

**Şaha kalkan bir atın**

**Deli**

**Çizgileri**

**Yok.**

**Heyecanımız**

**Rayların üstünde kayarken bile**

**Çelik heykelliğini kaybetmiyen**

**Bir**

**Lokomotif.**

**Öyle bir lokomotif ki**

**En küçük çivisinin**

**Çakılması için**

**Her kıvrımı materyalist beynimiz**

**Açılıp kapandı dökümlerle,**

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

**Muadele hallettik  
Onu kuvvette tekamül gibi yükselttik.  
O bizim şuurumuzun oğlu  
O o kadar bizim ki  
Ezmek istediğimizi  
Raylarına konulan bir bakır onluk gibi ezer  
Fakat  
Bir an bile bıraksa altına çektiğimiz yolu  
Parçalanır;  
Çünkü o sade bizim  
Sade bizim şuurumuzun oğlu**

**N.H**

**(Aydınlık, sayı 28)**

## yine bu bahse dair: İlim

Hayat - harekettir!..

Hareket - tezat!..

Cemiyet tabiatın yapışmış gırtlığına

Sınıflar, sınıflara çekmiş bıçak!.

İşte bak!

Bu bizim dışımızda dönen

Bizim oynadığımız sinema şeridinin

Beynimizin perdesinde «ilim» denen

çizgileşmiş resmi var!.

«İlim» kavgadan doğar

Kavga içindir «ilim».

n.h.

(Aydınlık, sayı 26)

7 TEŞRİN-İ SÂNİ ŞARK GARP

«Esrar

Tevekkül

Kısmet.

Kafes, han, kervan

Şadırvan

Gümüş tepsilerde rakseden Sultan...

Mihrace, Padişah

Bin bir yaşında bir Şah...

Minarelerden sallanıyor sedef nalınlar,

Burunları kınalı kadınlar

Ayaklarile gergef dokuyor;

Rüzgârlarda yeşil sakallı imamlar ezan okuyor»

İŞTE FİRENK ŞAİRİNİN GÖRDÜĞÜ ŞARK!

İşte

Dakikada bir milyon basılan

Kitapların Şarkı..

Lâkin

Ne yarın

Ne bugün, ne dün

Böyle bir Şark

Yoktu

Olmıyacak.

Şark:

Üstünde çıplak

Esirlerin

Aç geberdiği toprak,

Şarklıdan başka herkesin

Orta malı olan memleket.

Kıtlığın açlıktan öldüğü diyar

Ağzına kadar buğdayla dolu ambar

Avrupanın ambarı

Asya.

Amerikan dretnotlarının tel direklerine

Senin, Çinlilerin

Uzun saçlarından

Sarı mumlar gibi asıyorlar kendilerini,

Himalayanın

En yüksek

En dik

En karlı tepesinde

Britanya zâbitleri «cazband» çaldırıyorlar.

Kara tırnaklı ayaklarını daldırıyorlar

«Parya» ların (1)

Beyaz dişli ölülerin attığı Ganja...

Anadolu baştan başa

«Armstrong» un (2)

Tâlim meydanı oldu.

Asyanın bağı doldu

Şark

Yutmıyacak

Artık..

Bıktık be.. bıktık..

İçinizden biri

Can verebilse bile

Açlıktan ölmüş öküzümüze

Burjuva ise eğer

Gözükmesin gözümüze!.

Hattâ

Sen

Sen, Piyer Loti

Sarı muşamba derilerimizden

Birbirimize geçen

Tifüsün biti

Senden daha yakındır bize,

Fransız zâbiti!.

Fransız zâbiti sen

O üzüm gözlü «Âzâdeyi» (3)

Bir orospudan

Daha çabuk unuttun.

Kalbimize diktiğin

Âzâdenin taşını  
Bir tahta hedef gibi topa tuttun! (4)  
Bilmiyenler  
Bilsin:  
Sen bir şarlatandan başka bir şey değilsin.  
Şarlatan!  
Çürük Fransız kumaşlarını  
Yüzde beş yüz ihtikârla Şarka satan  
Piyer Loti...  
Ne domuz bir burjuvaymışsın meğer,  
Maddeden ayrı ruha inansaydım eğer,  
Şarkın kurtulduğu gün,  
Senin ruhunu  
Köprü başında çarmıha gerer  
Karşısında sigara içerdim.

Ben elimi size verdim  
Size verdik biz elimizi  
Kucaklayın bizi  
Avrupanın «sankülotları»! . . . . (5)  
Sürelim yanyana bindiğimiz al atları.  
Menzil yakın  
Bakın  
Kurtuluş günü artık sayılı  
Önümüzde, Şarkın gelecek isyan yılı

Bize kanlı mendilini sallıyor.

Al atlarımız imperyalizmin göbeğini nallıyor

**Nâzım Hikmet**

(Aydınlık, sayı 27)

- (1) (Parya) Hindistanlıların en fakir kısmı
  - (2) (Armstrong) İngiltere'nin silah fabrikası
  - (3) (Âzâde) Piyer Loti isimli Fransız muharririnin yazdığı bir romandaki kadının ismi.
  - (4) Piyer Loti Harb-ı Umumide Çanakkale'yi topa tutmuştur.
  - (5) (Sankûlot) Fransız İnkılâb-ı Kebirinde ihtilâlcî ameleye ve fakir halka verilen isim.
- Türkçesi, müverrih mebus Abdurrahman Şeref Beye göre «donsuz»

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

## AYDINLIKÇILAR...

ŞU

Şu da,  
Şuradaki de,  
Şurdaki işçilerin hepsi.  
Şunların yarısı,  
Şu ateşcinin kendi, kızı, karısı,

Şu şimendiferci, şu vatman  
ŞU PATRONU SELAMLIYAN USTABAŞI DEĞİL  
ÖTEKİSİ,  
Şu bol paçaları dalgalı iki gemicinin  
İKİSİ,  
Şu iğneden  
Parmaklarile dikiş diken  
KADINLAR,  
Şu taşlı yolları çarıklarına dolıyan  
Dağlardan dağlara  
Güneşi kovalıyan  
KÖYLÜ IRGAT,

Şu Marks'ın kafası  
Leninin gözüyle yazan muharrir,  
Sonra bu şiiri söyleyen şair,  
Bütün bunların  
Şunların  
ONLARIN  
HEPSİ  
Hepsinin alnında orak çekiçten tacı  
HEPSİ AYDINLIKÇILARDAN,  
HEPSİ AYDINLIKÇI!

NÂZİM HİKMET

(Aydınlık, sayı 28)

## AYAĞA KALKIN EFENDİLER!

Behey kaburgalarında ateş bir yürek yerine  
İdare lâmbası yanan adam.  
Behey! Armut satar gibi  
SAN'ATI OKKAYLA SATAN SAN'ATKÂR!  
Ettiğin kâr  
Kalmıyacak yanına;  
Soksan da kafanı dükkânına  
Dükkânını yedi kat yerin dibine soksan  
YİNE ATEŞİMİZ SENİ  
Yağlı saçlarından tutuşturarak  
Bir türbe mumu gibi damla damla eritecek  
ÇEK ELİNİ SAN'ATIN YAKASINDAN  
ÇEK!..  
ÇEKİNİZ  
Bıyıkları pomatalı ahenginiz  
Süzüyor gözlerini hâlâ  
«Koyda çıplak yıkanan» Leylâ'ya karşı.  
Fakat işte bugün  
«Aydınlığın» ağzındaki ateş borularla  
ÇALINIYOR YENİ SAN'ATIN MARŞI:  
AYAĞA KALKIN EFENDİLER!.

**Nâzım Hikmet**

(Aydınlık, sayı 28)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

## RESM-İ GEÇİT

«Ton! Ton! Ton!..

Nik Karter, Nat Pinkerton!

Kelepçe, brovnik!..

Tık... Tık...

Şerlok Holmes!

Sesi kes!

Hes, pes!

Dur!...

Pusu kur!...

Köşede bir baş

Yavaş!

Ton!. Ton!.. Ton!...

Nik Karter Nat Pinkerton!

Bir, iki, üç!

Sol, sağ, sol!...»

Boşalttı mi'desini yetmiş yedi karakol!

Resm-i geçit var bugün de

Kapımızın önünde.

Kahkahalarımızı dişlerimizde bir çubuk gibi sıkalım

Seyre çıkalım! . . . .  
İşte köşeyi döndüler  
Göründüler:

En önde «KANBUR» geliyor,  
Mel'anet dolu çekmecesini ensesinden yükseliyor.  
San'atının bir civan pîridir bu!  
Hepsinin Emir-ül Emîridir bu!...  
Kanbura kandilli bir selam çaktık,  
Sonra gülerek baktık,  
On adım arkadan gelen bıçkına!....

1

7— luk bir cebel topu takmış kışına,

2

Kapamış gözlerini paltosunun yakası  
Ayna gibi parlıyor palaskasının tokası  
20 okka içsem de yalpa vurmam diyor,  
Haaaaayt!... Kuş uçurmam diyor.  
Bu Fehim Paşanın hayr-ül halefi,  
Afi kesiyor... Afi.! !..  
Bu rengârenk tavus kuşları  
Peşimizden tırmanırlar yokuşları;  
İnişlerde kayb etmemek için bizi gözden;  
Daha atik olurlar 50 yaşında bir öküzden.

Kızılmıyoruz onlara  
Kızılmaz,  
Acınır  
Böyle teneke oyuncak olanlara  
Aramızda onların yalnız bir ismi var:  
**ZAVALLILAR!**

**Nâzım Hikmet**

(Aydınlık, sayı 29)

H.N.: Nâzım Hikmet, Abdülhamid'in serhafiyesi Fe-  
him Paşa'nın «şerrül halefi» demiyor; «hayrül  
halefi» demeyi tercih ediyor.

## USTAMIZIN ÖLÜMÜ

### Sadâ

Gelin!

Kızıl tank taburları gibi dağları düzliyerek gelin!  
Kömür, benzin, gaz kokusu yansın nefesimizde,  
Mavi işbaşı gömleklerinizi giyerek gelin!.

GELİN!

Sesinizde çınlatarak  
Siyah tuğla bacaların düdüğü sesini!

GELİN

Aydınlıkçılar kadar sıkı ve sağlam gelin!  
Bir haberim var size,  
Troçkinin de demir dalgalı saçlarını titreten bir  
haber;

Fakat

En büyük tehlike

En büyük keder

Kıramaz birbirine kenetlenen kolların zincirini

Kenetlenin!

ÖLDÜ LENİN

### Aks-i sadâ

Yalan!

Yalan!!

H.N. · Yukardan onbirinci dize «titreten bir»den sonra «haber»le devam edecek; aslında tek dizedir.

**YALAN!!!.**

**Kemmiyetten keyfiyete atlıyan**

**Kitlelerin rehberi ölmez**

**Öl - mez**

**Ölemez**

**Asırların dönüm yerini en önde geçen adam!**

**Fırtınalarda feneri ilk önce seçen adam**

**Nasıl yumar**

**Ebediyyen gözlerini?..**

**YALAN**

**YALAN, YALAN!**

**Yalan söylüyorsun ulan**

**Ebediyyen duymamak olur mu hiç**

**Lenin'in sözlerini?**

**Aks-i sadânın aks-i sadâsı**

**Okuyun!**

**Okuyun yüksek sesle**

**Okuyun haykırarak**

**OKUYUN SESİNİZLE DEMİR ÇUBUKLARI**

**KIRARAK**

**OKUYUN**

**Okuyun Lenin'den bir satır!.**

**Öldü büyük ustamız!**

**ÖL - DÜ!.**

**Ölüm**

**Protoplazmanın atâletidir!**

**H.N. : Yukardan ondokuzuncu dize «ÇUBUKLARI»dan sonra «KIRARAK»la devam edecek; aslında tek dizedir.**

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Fakat  
Bugün  
Her  
Proleter  
Yarın

Yarınki sınıfsız cemiyette her yeni doğan çocuk  
Bulacak kendi maddesinde Lenin'in şuurunu!

**ÖLDÜ BÜYÜK USTAMIZ**

**ÖL - DÜ**

Lâkin arkasında kolu bağlı bırakmadı bizi,  
Bize sanatının sırrını öğretip öldü!  
Tamamlıyacağız

**ŞAHESERİMİZİ!!**

(BİRİNCİ ...)

**Nâzım Hikmet**

(Aydınlık, sayı 30)

## ON BEŞ YARA

Göğsümde onbeş yara var!  
Saplandı göğsüme onbeş kara saplı pıçak!  
Kalbim yine çarpıyor  
Kalbim yine çarpacak!..

Göğsümde onbeş yara var!  
Sarıldı onbeş yarama  
Kara kaygan yılanlar gibi karanlık sular.  
Karadeniz boğmak istiyor beni!..  
Boğmak istiyor beni  
Kanlı karanlık sular..  
Saplandı göğsüme onbeş kara saplı pıçak  
Kalbim yine çarpıyor  
Kalbim yine çarpacak!..

Göğsümde onbeş yara var!  
Deldiler göğsümü onbeş yerinden  
Sandılar ki vurmaz artık kalbim kederinden  
Kalbim yine çarpıyor  
Kalbim yine çarpacak!.  
Yandı onbeş yaramda onbeş isyan alevi  
Kırıldı göğsümde onbeş kara saplı pıçak!  
Kalbim  
Kanlı kızıl bir bayrak gibi çarpıyor  
ÇAR - PACAK!!

**Nâzım Hikmet .**

1921 — Kânunusâni 28

(Aydınlık, sayı 30)

**kitâbe**

**Kazıdık Onbeşler'in ismini  
Kanlı Kızıl bir mermere.  
Bir çelik aynadır gözlerimiz  
Onbeşler'in resmini  
Görmek isteyenlere.**

**1921 — Kânunusâni 28**

(Aydınlık, sayı 30)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

## KOMSAMOL

Kızıl bayrak çekildi kürenin mihverine!  
mihverin kutuptan çıkan en sivri yerine!.

Uzun ağır balyozları bellerine takarak  
Keskin orakları güneşte şimşek gibi çakarak  
Bekliyor puslu  
Proletarya ordusu!.  
Sen de atla Kızıl Kanber taya

HAZIR OL!  
Komsamol!  
Kavgaya!..  
Kavgada kuvvetli dinç  
Bir ağrıdan gelen deli bir sevinç  
Sıçrar atlar köpüklenir çatlar  
Kafan - da

**HAY - DA**

Beyaz orduları dumanlı ufuklar gibi önüne katan  
Dört nal giden atının uzanan boynuna yatan  
Yalın kılınç  
Bir kızıl süvarisin!..  
Gamin, kederin tüylerini bir kara tavuk gibi yol  
Kuvvetli ol!  
Neşeli ol  
**HAYDA KOMSAMOL!.**

**Nâzım Hikmet**

(Aydınlık, sayı 31)

**AYDINLIK DERGİSİNDEKİ  
YAZILARI**



## TÜRKİYE'DE AMELE SINIFI VE AMELE MESELESİ

Türkiye'de bir inkılâp oldu: Burjuva inkılâbı. Bu inkılâp, Türkiye'nin tarihî inkişaf seyrinde ileriye atılmış bir adımdır, fakat son adım değildir.

Burjuva inkılâbı kendisiyle beraber kendi içinden kendi içtimaî ve iktisadî sistemine zıt birçok kuvvetleri, meseleleri ortaya atar. Bu kuvvet ve meselelerin en mühimi amele meselesi, amele sınıfıdır. Binaenaleyh Türkiye'de 324'ten itibaren patlak vermiş olan amele meselesinin bugün artık böyle herkesin ağzında dolaşmasına, hem hükümeti, hem sermayeyi bu kadar meşgul etmesine şaşmamak lâzımdır.

Bugün Türkiye'de amele meselesinin ve amele sınıfının ehemmiyet kesbettiğine en büyük delillerden biri de amele kutbuna mütezat ve müteakbil kutupta bulunanların bu meseleyi hatta bu sınıfı külliyyen red ve inkâr için bazan kopardıkları yaygaradır. Biz bu efendilere soruyoruz: Madem ki Türkiye'de amele sınıfı ve binaenaleyh amele me-

selesi mevcut değildir, o halde ne için gırtlaklarını yırtarcasına bağırıyorlar? Mevcut olmayan bir şeyin zorla ihdas edilmesinden mi korkuyorlar? Hiç amele sınıfı ve amele meselesi gibi iktisadî ve içtimâî bir şeeniyeti yoktan var etmek kabil midir? Amele sınıfı ve amele meselesi patlıcan mıdır ki gidip onu çarşıdan satın alalım? Muarızımız efendilerin bu suallere nasıl cevap vereceklerini bilmiyoruz. Bizim bildiğimiz bir şey varsa o da Türkiye’de amele sınıfının ve binaenaleyh amele meselesinin mevcudiyetidir.

Sınıf demek istihsâl seyrinde aynı mevkîi işgal eden ve aynı iktisadî menfaatler etrafında toplanan insan kümeleri demektir. Bu kümenin mikdâren iki yüz bin, bir milyon veya on milyon olması o sınıfın kemmî kuvvetini çoğaltır veya azaltır, meselâ: İngiltere’de amele sınıfı Rusya’daki amele sınıfına nazaran kemmiyeten mikdâren kat kat kuvvetli olduğu halde keyfiyyeten çok kuvvetsizdir. İngiltere amelesinin mikdârı on milyonlara bâliğ olduğu ve bugün Britanya İmparatorluğunun başında sözde bir amele hükümeti bulunduğu halde İngiliz amelesi mahkûm bir sınıftır, halbuki Rusya’da Rus amelesi hâkim bir sınıftır.

## AMELE NE DEMEKTİR?

Amele istihsâl âletine sahip olmadığı için iş kuvvetini muayyen bir va’de ile satan, hukuken serbest fakat iktisaden esir bir insan demektir. Türkiye’de böyle insanlar var mıdır? Vardır. Ne kadardır? 200.000 kadar. Bunlar Türkiye cemiyetinin iktisadî hayatında âmil midirler? Hiç şüphesiz ki evet!. O halde bizde amele sınıfı mevcuttur, fakat bizdeki amele sınıfı ile Fransa’daki, İngiltere’deki

amele sınıfını mikdar, şuur ve teşkilât itibariyle kıyas etmek kabil değildir. Fakat şunu unutmamak lâzımdır ki Fransa İnkılâb-ı Kebiri yani burjuva inkılâbı vücuda geldiği zaman Fransa'da da ne bugünkü gibi muazzam fabrikalar, sermayeleri milyonlara varan bankalar nede o fabrikalarda çalışan, o bankalar tarafından istismar edilen on milyonlarla teşkilâtlı, şuurlu amele vardı. Yine hiç şüphe yok ki bizdeki amele sınıfı şuur itibariyle çok geridir. Onda henüz (böyle olmamalıdır) düstur-u menfisi (öyle olmamalıdır, böyle olmalıdır) düstur-u müspetine tahavvül etmemiştir. Fakat, Türkiye amelesinin şuruu onu bu tahavvüle götürecektir. Ve bu seyir üzerindedir. Ve bu seyir uzun sürmeyecektir.

Madem ki Türkiye'de amele sınıfı vardır, binaenaleyh amele meselesi de mevcuttur. Amele meselesi sa'y ile sermaye arasındaki iktisadî ve dolayısıyla siyasî mücadeleden doğar. Bunun birçok safhaları vardır. Türkiye'de amele meselesi bugün aşağı yukarı şu suretle tebellür ediyor:

İ — Dahilî sermaye haricî sermaye ile rekabet etmek ve terakümünü yapmak için ameleyi kabil olduğu kadar çok ve kabil olduğu kadar insafsız bir surette istismar etmek istiyor. Bunu:

«Amele memleketin, vatanın iktisadiyatını yükseltmek için fedakârlık yapmalıdır. Yani az ücretle çok zaman 13, 14 saat çalışmalıdır. İlerde bu fedakârlığı onun da saadetine sebebiyet verecektir. Yani yevmiyesi çoğalacak, haftada bir sıcak çorba içebilecektir» şiarı altında ileri sürüyor. Buna karşı amele diyor ki:

«Vatan için, memleketin iktisadiyatını yükseltmek için yapılacak fedakârlıkların hepsini benim

üstüme bindirmenize ve beni dolap beygiri gibi istismar etmenize müsaade etmem, çünkü pek âlâ bilirim ki sermayedârın milliyeti, dini, imanı ne olursa olsun onun yegâne gâyesi vatan matan değil, cebini doldurmaktır. Esasen benim aldığım yevmiye ve çalıştığım zaman Avrupa ve Amerika amelesinin aldığı yevmiye ve çalıştığı zamanla kabil-i kıyas değildir. Sonra şimdilik yapacağım fedakârlıklarla ilerde saadete kavuşacağımı iddia etmek gülünçtür. Çünkü Avrupa ve Amerika ameleleri benden kat kat fazla ücret aldıkları, tiyatroya gittikleri, bira içtikleri halde bile tıpkı benim gibi istihşâl âletinden mahrum, iktisaden esir ve her zaman işsiz kalmaya mahkûm biçarelerdir; eğer onlar sizin bana vaat ettiğiniz saadete nail olmuş olsalardı miñralyözler altında grevler yaparlarmıydı? Ve oralarda amele meselesi bizim buradakinden daha keskin olur muydu? İktisadî ve siyasî vaziyetlerinden memnun olmayan amele kitlelerinin karşısında dünya burjuvazisi müttehit bir cephe yapmaya çalışırlarmıydı?»

Hakikatte İngiliz, Fransız, Almanya, ve Amerika burjuvalarını birbirleriyle muvakkat bir zaman için olsun anlaşmaya sevk eden sebep hepsinin müşterek düşmanı olan Avrupa ve Amerika amelesidir.

II — Amele meselesinin ikinci veçhesi Türkiye'deki ecnebî şirketleriyle Türk amelesi arasındaki tezattır. Türkiye'deki ecnebî şirketleri isterler ki, babaları bundan 100 sene evvel, hatta şimdi bile Hindistan, Çin, Mısır vesaire yani müstemleke amelesini nasıl istismar ederlerse Türkiye'deki yerli ameleyi de öyle istismar etsinler.

Fakat Türkiyeli amele buna müsaade etmiyor. Çünkü o İstiklâl Muharebesi'ne iştirak ettiği zaman nazar-ı itibare aldığı en mühim noktalardan biri de Türkiye'nin müstemleke haline gelip kendisinin bir müstemleke amelesi gibi iki misli, iki taraftan istismar edilmesiydi.

**Türkiye amelesi kendisinin ecnebî şirketler tarafından bir müstemleke amelesi gibi istismar edilmesine müsaade etmeyecektir.**

III — Türkiye'de amele meselesinin üçüncü veçhesi Türkiye'ye girmek isteyen ecnebî sermayesinin simsarlarıyla Türkiye amelesi arasındaki te-zattır. Bu simsar efendiler diyorlar ki:

Türkiye'ye ecnebî sermayesinin girmemesine, memleketi ma'mur, medenî bir hâle sokmamasına en büyük sebep bizde de amelelerin arsızca harekete başlamalarıdır. Bu efendilere verilecek cevabı yukarda verdik. Fakat şunu da ilâve edelim ki Çeşter Projesi'nin Türkiye'yi i'mardan vazgeçmesine Türkiye'deki amele hareketinden korkması sebebiyet vermemiştir. Biz birçok misalleriyle görüyoruz ki Türkiye'de ecnebî sermayesiyle Türk amele sınıfı arasında çıkan her kavgada amele değil, fakat ecnebî sermayesi himaye görüyor.

IV — Dördüncü taraf hükümet ile amele arasındaki anlaşmazlıktır.

Hükümet amelenin teşkilât yapmasından ve ilerde teşkilâtlı, kuvvetli ve siyasî bir Fırkaya mâlik olarak ortaya çıkmasından korkuyor. Amele ise bu korkuyu şimdilik lüzumundan fazla görüyor.

Türkiye'de amele sınıfı bütün dünyada olduğu gibi teşkilâtlanacak, Meclis'e kendi mebuslarını se-

**cecek** ve cemiyetin tarihî inkişaf seyrinde kendi vazifesini yapacaktır. Fakat bugün ondan bu kadar çabuk çok korkmak ve ameleyi anarşi halinde bırakarak âtıl bir vaziyete sokabilmeği düşünmek biraz fazla evhamlı olmak ve çocukça hareket etmek demektir. Ameleyi teşkilâtlanmaya sevk eden şey: tarihî iktisadî zaruretler ve amelenin sınıfî mahiyetidir. Türkiye'de ameale sınıfı vardır. Amele meselesi mevcuttur. Ve bu meselenin halli sınıflı sermayedar cemiyetinin çerçevesi dahilinde kabil değildir. Bütün dünyada olduğu gibi Türkiye'de de istikbâl ameale sınıfınınındır.

**NÂZİM HİKMET**

(Aydınlık, sayı 25)

**Diyalektik materyalizme  
küçük bir methal**

Bizim zamanımızda bile birçok feylosoflar ilmî malûmat veyahut ilmî «metotlarla» usullerle iktifa etmeyip, ilmin fevkinde «metafizik» mabaadel-tabîî sistemler, tarz-ı telâkkiler vücuda getirmek arzusunu gösteriyorlar. Onların bu arzusunu hayat-ı içtimaiye şeraitile izah etmek lâzımgelir: Afâkî, maddî şeeniyetler dahilinde saha-i istinatlarını kayb eden sınıflar, bu zaaflarını, enfusî, «metafizik» fikir «spekülasyonları» mantık oyunlarile örtbas edecek, «fikriyatçıları» doğururlar. İşte zamanımızda bile ilmin fevkinde tarz-ı telâkkiler vücuda getirmeğe çalışan feylosoflar bu sukuta mahkûm sınıfların avukatlığını yapan fikriyatıcılardan başka bir şey değildirler.

Felsefe hiç bir zaman mücerred, münferid kalmamıştır, hiç bir zaman hayatın içtimai ihtiyaçlarından, menfaatlerinden ayrılamamıştır. En mücerred meseleler bile içtimai hayatın ihtiyaçları, mücadeleleri ile tayin olunurlar. «Fikir», bazı fey-

losofların iddia ettiği gibi kendi kendine cevvi-i havâda inkişaf etmez. İctimaî şuuru tayin eden içtimaî varlıktır. «Fikriyatı» biz ancak onu doğuran içtimaî münasebetleri tetkik ve tettebbu ederek izah edebiliriz. Bir fikrin doğru olup olmadığını bize «pratik», ameliyat gösterir. Bir fikrin, hakikî kıymetinin en iyi mi'yarı, ameliyatta, pratiktir.

Mutlak olan hiç bir şey yoktur. Her şey değişir, her şey cereyan eder. Her şey «her şeyle» beraber tebeddül eder yani tabii ve içtimaî şekillerin değişmesile beraber bizzat biz kendimiz de değişiriz. Manzume-i âlemin fikirde her in'ikâsı afakî tarihi şeraitle ve o fikri taşıyanın enfusî, fizyolojik, ruhî teşekkülâtile mahdud ve muayyendir ve kendi zamanı için doğrudur. Bütün tabii hadiselerin arasındaki münasebât-ı mütekabileyi kavrayan, manzume-i âlemin aynini aksettiren «mefkûrevî» bir tarz-ı telâkkî vücuda getirmek kabil değildir. Bunu ancak «metafizik» felsefolar iddia edebilirler. Çünkü onların her biri bilhassa kendisinin hakikat-i mutlakayı keşf ettiğine kani'dir. Fakat müsbet ilimlerin inkişafı «metafizikin» tahtını günden güne baltalıyor. Artık felsefede ilimle, fenle, imtizaca doğru giden bir temayül hem de çok kuvvetli bir temayül vardır. Bugün felsefenin birçok mesaili ilimle hal ediliyor.

Ulûm-ı tabiiyenin inkişafı «metafizikin» «maabadettabii»nin iflâsını ve materyalizmin tasdikini icap ettirdi. Çünkü materyalizmin inkişaf ve tekâmülü malûmat-ı ilmiye ve fenniyenin inkişaf ve tekâmülü ile fevkâlâde alâkadardır. İlimsiz materyalizm olmaz ve aynı suretle materyalizm olmazsa da ilim olmaz.

Ulûm-u tabiiyenin inkişafı nasıl materyaliz-

min tasdikini icap ettirdi ise aynı suretle «ulûm-u tarihiyenin» «ilm-i ruh»un inkişafı da «diyalektik» metodun, usulün tasdikini vacip kıldı. Diyalektiğin materyalizm ile ittifakı ise öyle sağlam bir temel vücuda getirdi ki bu temele istinat eden bugünkü «ilmî tarz-ı telâkki-i cihan» hem tabiatı, hem cemiyeti ve hem de hayat-ı ruhiyeyi kavrayabiliyor ve izah ediyor.

[Diyalektik materyalizm şimdiye kadar mevcut olan bütün felsefî ve ilmî inkişaf fikrinin zarurî bir neticesidir.

Yukarda söylediğimiz gibi... Her tarz-ı telâkki-i cihan, muayyen bir içtimâî sınıfın ihtiyaç ve menafiinin heyet-i umumiyesini ifade eden hissiyat ve telâkkilerle sıkı bir suretle alâkadardır.

Madem ki [felsefe] beşeriyetin tabiatla yaptığı mücadelenin neticesinde tabiat ve cemiyet hakkınca hasıl olan mücerred umumî fikirlerdir ve madem ki fikr-i beşer bu mücadele ile sevk ve tahrik ediliyor. Bu takdirde aşikârdır ki tarihî - içtimâî manâda ön safta bulunan «müterakki» sınıf «ilmî felsefe»de de en ön safta bulunur. Ön safta bulunan sınıf kendi şuurunda cemiyetin müterakki inkişafını aks ettirir. Bugünkü cemiyette tarihî - içtimâî manâda en ön safta bulunan sınıf amele sınıfıdır ve onun tarz-ı telâkki-i cihanı olan diyalektik materyalizm de cemiyetin müterakki inkişafını aks ettirmektedir.

N.H.

## YENİ RESİM VE YENİ BİR RESSAM

### Mukaddime

«Aydınlık mecmuası amele sınıfının fikriyatını temsil eder. Amele sınıfı peşinde fakir köylüleri ve inkılâpçı münevverleri de sürüklediğinden dolayı. «Aydınlık» mecmuası aynı zamanda amelelerin, fakir köylülerin ve inkılâpçı münevverlerindir. Bugünkü cemiyette tarihî - içtimaî mânada en ön saf-ta bulunan sınıf amele sınıfı olduğu için, onun fikriyatını aksettiren «AYDINLIĞIMIZ» da İnkılâp ve yeni sanat mecmuasıdır.

### Binaenaleyh:

TÜRKİYE'DE İLK ÖNCE «AYDINLIĞIN» SÜ-TUNLARINDA YENİ ŞİİRDEN, YENİ RESİMDEN, YENİ TİYATRODAN YANİ YENİ SANATTAN BAH-SEDİLMESİ GAYET TABİİDİR.

### Yeni resim ve yeni bir ressam

Bugüne kadar resim sanatı birçok kemmî te-kâmüller geçirmiştir: Klâsik, natüralist, ekspresyo-

nist, ilh.. mektepler bu kemmî tekâmüllerin muhtelif merhaleleridir. Fakat kemmiyeten tekâmüller keyfiyeten inkılâplarla neticelenir. İşte bugün **resim sanatı** bu keyfiyeten inkılâbın arifesinde bulunuyor. Bu inkılâp muhtelif mekteplerde yalnız **şekil değiştiren «ve âdi iptidai natüralizmi» yıkaçak, onun yerine «mürekkep natüralizmi» ikame edecektir.** Fikrimizi izah edelim:

Bugün mevcut sanayi-i nefîsenin en mütekâmil **«MİMARİDİR»** [°].

Niçin?..

**ÇÜNKÜ:**

«**Mimarî**», tabiatın muhtelif unsurlarını toplayarak tabiatta mevcut olmıyan fakat **TABİİ** olan bir terkip vücuda getiriyor.

**İŞTE RESİMDE VUKUA GELECEK İNKILÂP BUDUR. YANİ BİR RESSAM SICAK MEVHUMUNU VERMEK İSTERSE HARIL HARIL YANAN BİR SAC SOBA RESMİ YAPMIYACAK, FAKAT TABİATTA MEVCUT SICAKLIK UNSURLARININ RESM KABİL-İ NAKİL OLANLARINI TOPLIYARAK BİR SICAKLIK TERKİBİ VÜCUDA GETİRECEKTİR. BU SURETLE «İPTİDAİ NATÜRALİZM» YIKILACAK VE ONUN YERİNE MÜREKKEP NATÜRALİZM GELECEKTİR.**

### **Netice**

Ben bu küçük makalemi bundan üç ay evvel yazsaydım Türk ressamlarının eserleri arasında bu yeni resim mevhumuna bir misâl bulamayacaktım. Fakat, şimdi o misâl elimde var. **Bu misâl:** Geçen nüshamızın ve bu nüshamızın kaplarındaki «kom-

pozisyonları» doğuran genç ve fakat istidadı asırların kemmî tekâmüllerini bir sıçrama hareketile keyfiyyeten inkılâba götürecektir olan ressamımız, «AYDINLIKÇI» ressam (SAM) IN ESERLERİDİR.

Nâzım Hikmet

(Aydınlık, sayı 29)

[\*] Birçok kişiler mimarının sanayi-i nefiseden olmadığını iddia ediyorsa da...

H.N. : Ressam Sam (Mimar Samih) Aydınlık'ın 25, 28, 29, 30. sayılarının kapak desenlerini yapmıştır.

## ERTUĞRUL MUHSİN

Türkiyede tiyatro sanatının yegâne «rejisörü» ve Türkiyenin en büyük aktörü Ertuğrul Muhsin ile konuştum. Ertuğrul Muhsin Türkiyede aktörlüğün, ayyaşlık, cahillik, ve külhanbeylik ile olan gayet sıkı rabıtasını kökünden kıran birkaç sahne sanatkârının en başında bulunmaktadır. Ertuğrul Muhsin sanatın ilim ile olan alâkasını anlamış ve Apostolun meyhanesinde rakı içmekten ise her türlü sıkıntılara göğüs gerip dünyanın dört tarafında sanatını tekâmül ettirmek, biraz daha fazla öğrenmek, okumak için çalışmış çabalamıştır. Bugün Muhsin Türkiyede tiyatro sanatının yegâne hakikî üstadıdır. Diğer aktörlerimiz, beyinlerine bir at sineği gibi yapışan «küçükburjuva» gururunu ve ferdiyetçiliği bırakmalı ve üstatlarından hakikî tiyatro sanatının ilmini öğrenmeğe koşmalıdırlar.

### **Ertuğrul Muhsin'in Tiyatro sanatı hakkındaki vecizeleri**

Ertuğrul Muhsin'le yaptığım mülâkatı her mülâkat gibi yazmaktan ise onun fikirlerini birer düş-

tur şeklinde çizmeyi ve bu suretle Türkiyede tiyatro sanatının hayranlarına ve heveskârlarına iyice ezberlemeleri lâzım gelen birkaç vecize vermeyi daha münasip gördüm:

1— Hakikî sanatı herkes anlar.

2— Herkesin anlayabileceği sanatı en basit ve en sade vasıtalarla vücuda getirmek lâzımdır.

3— Teknik sanatkâra değil, sanatkâr tekniğe hakim olmalıdır.

4— Kabil olduğu kadar çerçevesiz ve hudutsuz bir sanat istiyorum.

5— Sahnede rejisörün plânı hâkim olmalıdır. Aynı aktör aynı rolü muhtelif rejisörlerin idaresi altında ayrı ayrı oynar.

6— Tiyatrodan âdi ve basit natüralizmi istemek çok gülünç ve çok cahilâne bir arzudur.

7— Tiyatro ile geniş halk kitleleri arasında gayet sıkı bir râbta vardır.

8— Türkiyede sanatın ilerliyememesi geniş halk kitleleri ile sıkı bir râbıtaya girişememesinden dolayıdır.

9— Sanat geniş halk kitlelerini kavradıkça daha ziyade tekâmül eder ve buna en iyi misâl: 1917 İnkılâbından sonra Rusya'da sanatın dev adımları ile ilerlemesidir.

N.H.

(Aydınlık, sayı 29)

**AKŞAM GAZETESİNDEKİ  
YAZILARI**



## Z TÜRKÇE DüşüNCELER

### Dönüm Yeri

Türkçe bir dönüm yerindedir. Er geç bu dönümü dönecektir. Dilimizin temizliğe, güneşli su gibi ışıklığa doğru akışının önüne geçilemez.

Dönüm - yerleri köpüklü olur, bulanık olur.. Dönüm yerinde su dalgalıdır...

Dilimiz de dönümünü dönerken kpklenecek, bulanacak, dalgalanacak.. Bu kpklenmeden, bu bulanmadan tiksinenler, korkanlar olacaktır.. Tiksinenleri bğrtleriyle, korkakları korkularıyla başbaşa bırakalım...

Dibinin derinliklerini karıştırarak dönümü geçen büyük akarsuda gemisini kullanamayanlar, batacaklardır.. Yırtık yelkenleri acem atkısından dokunmuş, hurma ağaçlarından işlenmiş tekneleri delik deşik gemiler, batacaklar!..

Onlar ağır kokulu, durgun, ışıksız sularda yüzmeye alışmışlardır. Ne bu doğudan esen delikanlı yele yelken tutabilirler, ne de bu köpüklü, kaynayan, baş döndürerek akan sulara dayanabilirler... Dönüm - yeri acımak bilmez...

Dilimiz, dibinin derinliklerini karıştırarak suyun yüzüne birçok sözler çıkardı... Bunların içinden gerisin geriye, dibi boylayacaklar yok değildir.. Birkaç söze takılıp köpükleneni, akanı görmeyenler var.. Ne yapalım? Anadan doğma körlere gözlüğün yararlığı dokunmaz ki, takalım..

Dilimizin, bugün içine girdiği dönüm - yeri; konuşma diliyle yazı dilinin arasındaki derin ayrılığı kaldıracak; yalnız ikisini de temizleyerek ışıktandırarak bu işi yapacaktır..

Ben, kendi payıma, ne yeni sözlerden korkuyorum, ne de birçoklarını yadırgıyorum.. Becerikli bir yapıcı, kurulan yeni yapıda, onların bir çoğunu yadırgatmadan kullanabilir.. İş becerikli olmakta...

Dil yürüyor.. Yürüyenin önüne durulmaz..

### Biraz daha özene bezene yazsak

1— «Genç kadınlar avdetlerinde... hanımı buldular.»

2— «Vefalılar ise kendilerine nisbeten...»

3— «Osmanlı İmparatorluğu uzun yayılmalarını müteakip...»

Şurada burada, şöyle okuyup geçerken gözüme ilişiveren, üç ayrı yazıdan üç söz: **avdetlerinde, nisbeten, müteakip..**

Diyeceksiniz ki daha bunlara gelinceye dek neler var da neler.. Doğru.. Amma yazılarımızı biraz daha özene bezene yazsak, o «neler var da neler»in bir çoğu olmayabilir.. **Avdetlerinde, diyeceğimiz yerde dönüşlerinde; nisbeten yerine göre, müteakip diyeceğimize sonra** diyebiliriz... Bunu yapmak için tarama dergisine bakmak bile istemez.

Bu sözleri yazan arkadaşlar, her gün konuşurken, avdet, müteakip, diye mi konuşuyorlar? Hayır.. Konuşurken öyle konuşmazlar amma yazarken kendileri de sezmeden öyle yazıverirler. Alışkanlık.. Biraz daha özenip bezenip yazılsa, biraz

**daha** konuşulan dille düşünülse, dilin titizliği, ayıklanması çok kolaylaşırdı..

Damlaya damlaya göl olur..

Her yazıcı elinden geleni yapsa, taşlı tarla ayıklanırdı. O ayıklandı mı, ondan sonra dil toprağımızın verimliliği artardı.. İyice ayıklanmış, sürülmüş, **nadas** edilmiş tarlaya dilediğimizi daha kolaylıkla ekebilirdik.

Sinek küçüktür amma, adamın içini bulandırır.. **Avdet**, nisbeten, müteakip birer ufacık sözdür amma, onlar ayıklanmadan yerlerine temizi, **bi-zimkisi** konamaz..

### Kabuklu çekirdek

Kabuklu çekirdek, içle dış, kalıpla öz arasındaki bağın en iyi örneğini; dilimizin son yıllarda geçirdiği değişikliklerde görebiliriz...

Bir bakıma göre, söz bir çekirdekse, bir özse, yazı onun kabuğu, onun kalıbıdır..

Yeni alfabe kullanılmağa başladığından beri, dilimizdeki bir çok arap, acem sözleri; eski yazıya, eski kalıba tıpatıp uyan sözler; yeni yazıya, yeni kalıba uyamaz, yeni kabuğa sığamaz oldular..

Şöyle, bir örnek diye, dilimin ucuna geliveren, «kalp» sözünü ele alalım.. Bu söz yeni yazı kalıbına dökülemiyor, yeni yazıyla bu sözü doğru okuyamıyoruz.. «Kalp» yerine «yürek» sözünü kullanıyoruz artık..

Böylelikle, bir yandan yeni yazı, yeni kalıp, kendine uyabilen bir özün doğmasına yararken; öte yandan, yazı dilindeki bu yeni öz, bu yeni çekirdek, bu yeni sözler; onun; yazı dilimizin; kuruluşunda da derin değişikliklerin yapılmasını zorluyor..

Dilimizin yeni özü yıllardan beri sürüp gelen bir akışla ortaya çıkmış, yani yazının kullanılma-ya başlanmasıyla hızını artırmış, artık eski yazı dil-i kuruluşunun kalıbına uyamaz, bu kabuk içinde sıkışamaz olmuştur..

Yeni çekirdek eski kabuğu parçalayacak, kendine uyan bir kabuk yaratacaktır...

### Ne yazık bana!..

Dilimin sözleri değerli taşlara benzer..

Değerli taşlar; kırmızı, yeşil, sarı, ak, boyaları boy boy; gözlerimin önünde serili durmaktadır.. Işıl, ışıl ışıldayanlar... Gözlerim kamaşıyor... Avuç-  
luyorum... Parmaklarımların arasından dökülüyor-  
lar, güneşli su gibi, pırıl pırıl!

Ben bir kuyumcu yamağıyım.. Bu aydınlık taşları biribirine çarparak işitilmemiş sesler çıkar-  
mak istiyorum... Onları yle bir dizeyim istiyorum  
ki, gözlerimiz en güzel bir türküyü dinler gibi ol-  
sunlar..

Bu işi ekermek çok zor.. Kulağımda, ocuk-  
ken, ninemden dinlediğim masalların dilinden baş-  
ka bir örnek yok.. Ninem ne güzel konuşurdu, ben  
ne kötü yazıyorum...

Usta kuyumcuydu ninem.. Dilimin, değerli taş-  
lara benzeyen sözlerinden, çeşit çeşit, gözalıcı ss-  
ler yaparak onlarla bezenmesini bilirdi.. Ben bu  
değerli taşlardan, daha bir bilezik olsun yapama-  
dım.. Ne yazık bana!.



### **Taşı gediğine koymak**

Elinizin altında dilediğinizden çok taş bulunsun, gedikler istediğinizden uygun olsun; taşı gediğine koyamadıktan sonra, ne gedikler kapanır, ne de taşlar bir işe yarar...

Taşları gediğine koymak kolay değil.. İlk önce, hangi taşın hangi gediğe uyabileceğini tasarlamak; sonra da seçilen taşı, büyük bir ustalıkla, eliniz titremeden yerine yerleştirmek...

Bir iş zor olursa, onu kolaylaştırmak yolları aranır...

Düşündüm taşındım, konuşma dilimizde yaşayan, ancak; yazı dilimize sokmakta güçlük çektiğimiz; yazı dilimiz için yeni olan sözlerin, gediklerine konmasını kolaylaştıracak, yavaş yavaş bizl bu işe alıştıracak bir yol buldum gibi...

Çocukluğumda «Gök Bayrak»ı okuduydum. Çok eski, çok uzak günlerin canlı, ateşli, dolu dizgin bir masalıydı bu... İçinde «tutsak» gibi bir çok sözler geçer.. Bu «tutsak» sözünü «Gök Bayrak»ı okuyanlar yadırgamamışlardır. Hele «Can bey» di-

ye bir delikanlı vardır, adı ancak «Can bey» olabilir...

Anlatabiliyor muyum?..

Yeni sözleri böyle çok eski günlerin masalları içinde, çok kolaylıkla, yerlerine yerleştirebiliriz... Böyle yazıların çoğalması; taşı gediğine koymak içinde; bir yandan yazıcıyı ustalaştırır; öte yandan, okuyucuyu, yeni sözlere daha kolaylıkla alıştırtır...

Bu dediklerim, yalnızca, bir yol açma kolaylığıdır...

### Aşıntıyla, alışkanlığa karşı

Yıllar; bu kara toprak yuvarlağın üstünde yaşayanları silip süpürerek, aşındırarak akıp geçiyor; canlı cansız, ne varsa, hepsini...

En yeni, en aykırı, en görülmemiş işitilmemişlere, yılların akışıyla alışıyoruz...

Bana diyeceksiniz ki, bu söylediklerini de kim bilmez? Hepimizin bildiğini ne diye yazıp durursun?.. Doğru... Bizim için bu ne korkunç düşünceye bile alışmışız...

Kara toprak yuvarlağımızın üstünde, sözler de, tıpkı ağaçlar, adımlar gibi yaşayış içindedirler... Onlar da, yılların akışında, yaşaya yaşaya, kullanıla kullanıla aşınırlar... Biz onları söyleye söyleye öyle alışırız ki, bu sözlerin bir okları; gözümüzün önünde, kafamızın içinde; anlatmak istediklerinin ancak gölgelerini, silik, boyasız bir gölgelerini, canlandırabilirler...

İşte bunun için, yazı diline giren her yeni söz; ne de olsa, ötekiler gibi aşınıncaya dek; anlatmak istediğini daha canlı, daha aydın çizebilir...

«Mehtap» sözü mü bana gümüştten bir geceyi daha iyi anlatır, «ay ışığı» sözü mü?.. «İstirap» sözü mü demek istediğimi daha iyi verir, yoksa «ağrı» sözü mü?..

Geniş konuşma dilimizden yazı dilimize sokaçağımız her yeni söz, aşıntıya, silikliğe, alışkanlığın boyasızlığına, ölülüğüne karşı dikilmiş bir yapıdır.. Amma bu yapı da günün birinde yıkılırmış, bu sözler de günün birinde aşınırlarmış... O gün gelince, yeni baştan yenileri dikilir... Dil durmadan doğuran bir anadır.. Yürüyüşün buyruğu budur.. Bu böyle akar gider...

### Sağır hatunlar

Her işin bir sağır hatunu vardır; eskiden buna «sağır sultan» derdik.. Bu sağır hatunun en büyük ustalığı yapılan, olan işi en güç, en geç duymasındadır. Yapılan işi ne ise yapılır, olur biter, sağır hatun neden sonra duyar...

Öyle işler vardır ki, duymamak duymaktan iyidir.. Bu gibilerinde sağır hatunluk pek te kötü bir nesne olmasa gerek... Amma yine öyle işler vardır ki, en önce duymak açık gözlülüğünü gsteremsek bile, en son duymak gözü kapalılığına da dşmemeliyiz...

Gürültü patırdı, davullar alıyoruz, duyup işitmeyen kalmadı:

— Dilimizi temizleyeceğiz!.

İyi amma bu da bir iştir, bu işin de sağır hatunları olacak..

«Himayei Etfal», «Hilâli ahmer» falan filân gibi ağdalı, «cbbeli, kavuklu» adları taşıyan derneklere ne buyurulur?

«Himayei Etfal» yerine «ocukları Koruma

derneği» ötekinin yerine «Kırmızı ay» denemezmi?

Deriz!.. Amma sonra sağır hatunluk ne olacak?

Dikensiz gül, sağır hatunsuz iş olur mu?. Bu atalar sözü yanlış mı çıksın?..

Ne olur çıkıversin, diyeceksiniz.. Ben de sizin gibi düşünüyor, sizin dilediğinizi diliyorum..

Bu dileğimizin yerine gelip gelmeyeceğini yakında görürüz.. Sağır hatunlarımızın kulakları açılır elbette... Söyleyenin bir yüzü kara, yapmayanın iki yüzü...

### Ay ışığının sesi

Sınır dışı gazetelerinde okudum: Çekoslovakya'da ay ışığının sesini almışlar...

Sizin anlayacağınız, gökyüzünde ay hatuna bir sinema yıldızı gibi türkü syletmişler.

Bu duyulmamış denemede sesli sinema düzeyini kullanmışlar..

İlk önce ay ışığı tıpkı sinemada olduğu gibi, şeridin üstüne çizgi çizgi geçirilmiş, sonra bu çizgiler makineden geçirilerek sese çevrilmiş.. Ay hatun da böylece başlamış cırlamaya.. Ne dersiniz bu işe?. Ben şaşmadım dersem, yalan söylerim..

Işığın sese döndürülmesi düzenini tersine çevirmek elden gelseydi ne iyi olurdu, diye düşünüyorum... İstanbul'un bol gürültü patırtısını ışığa çevirdik mi, geceleri, yıkım olmadan, karanlık yollarımızı aydınlattık gitti...



### «Resmen» Vapur, «Resmen» Tren...

Başıma bir iş geldi, hani, pişmiş tavuğun başından geçmemiştir.

Anlatayım, dinleyin:

Ben Pendik'te otururum. İyi yer, güzel yerdir, yalnız uzak, hele kışın, yol çam sakızı gibi uzadıkça uzar.. Diyeceksiniz ki, tren var, atlar gidersin. Ben şimdiye dek öyle yapıyordum. Amma bundan sonra, başımdan geçtiğini söylediğim işten sonra, trene güvenemeyeceğim...

Vagonlar mı kötü? diyeceksiniz. Hayır, vagonlar ev odası gibi dinlendirici.. Yollarda bir bozukluk mu var? Yoo, yollar sapa sağlam, trenler, demirlerin üzerinde yel gibi kayıyorlar..

Öyleyse ne?

Geçen gün Kadıköy'ündeydim.. Tren gidiş geliş bildirisine baktım; 21.35'te Haydarpaşa'dan kal kan bir tren var.. 21,30'da girdim istasyona.. Tam bu aralık İstanbul'dan bir de vapur geldi, yolcusunu boşalttı.. 21,30, 21,35 oldu, tren kalkmadı; 21,40 oldu yine yerinde; 22 tren yürüyeceğe benze-

miyor. Ne oluyoruz? Niye kalkmıyoruz? diye soruşturmaya başladım.. «Denizde sis var. İstanbul'dan gelecek vapuru bekliyoruz» dediler. «Hangi vapuru?» İstanbul'dan 21.10'da kalkıp buraya 21.30'da gelen vapuru..», «Demin bir vapur geldi, tam 21,30'da, İstanbul'dan da 21,10'da kalkmış», «Doğru, amma o vapur RESMEN 21,10 vapuru değildir, 20 bilmem kaç vapurudur..», «Canım vapurun RESMEN'i olur mu? 21,10'da kalkmış, yolcularını almış, gelmiş..»

Dinletemedik, 21,10'da kalkan vapur RESMEN 20 bilmem kaçta kalkmıştı. Biz; 22'de kalkacak, kalkacak amma RESMEN 21,10'da kalkmış sayılacak vapuru bekleyecektik.. Artık dayanamadım. «RESMEN vapurdan bana ne, dedim. Ben kara yolcusuyum. Gidiş geliş bildirisi 21,35'te bu istasyondan bir tren kalkacağını gösteriyor.. Ben bir devlet işletmesinin bu yazılı sözüne güvendim, geldim. Devlet yalan söylemez!»

İstasyon şefi bunu da dinlemedi.. Kara yollarında hiç bir bozukluk yokken, 21,10'da Köprüden kalkan bir vapur 21,35 treninin yolcularını getirmişken; 21,35 treni 22,20'de kalktı..

Dakkasında kalkmayan tren RESMEN, tren değildir..

**Biz, Kadıköy - Bostancı arası oturanlar,  
MAKAS isterük!**

Biz, Kadıköy - Bostancı arası oturanlar, MA-  
KAS isterük!

Dn Kadıköy - Bostancı tramvay yolunda; Se-  
lmieşme yakınlarında; bir adam çiğnenerek l-  
d...

Eh, bekliyordum hani, bir iki aya yakındır  
tramvay işliyor, şunu bunu arasıra devirdiğ olu-  
yordu amma, daha ezip ldrmediydi.. Tramvay iş-  
lesin de adam iğnemesin olur mu? Olmaz!? San-  
ki bizim kıyıdaki tramvaylar, karşı yakadaki kar-  
deşlerinden geri mi kalacaklar?.. Kalmazlar elbet-  
te?!

Belki ölenin de suı olmuştur: Dalgınlık, vur-  
dum duymazlık ağırkanlılık gibilerden... Amma,  
ne de olsa, o canını demir tekerleklere vererek, var-  
dıysa, suçunu dedi.. Dalgınlık gibilerden bir suç  
için çok ağır bir deyiş!...

Bu acıklı iş 8,30'da olmuş.. Ben Erenköy'ndey-  
dim. Dokuzu bilmem kaç vapuruna yetişmek için

**tramvay beklemeye başladım. Bekle de, bekle; bekle de bekle... İki yoldan birisi işlemediği için, Kızıltoprak'ta aktarma maktarma ancak 11,45 vapuruna güç belâ yetişebildim. Böylelikle benim bildiğim, 3 saat tramvay gidiş gelişi yoluna konamadı.. Benden sonra bu yola konulamayıp daha kaç saat sürdü, bilmem..**

**Bu işin neden böyle uzun sürdüğünü sordum, soruşturdum: «Gidiş geliş yolları arasında MAKASLAR yok denecek kadar az da ondan» dediler..**

**Oldu mu ya?. Makassızlık yüzünden vapurlarımızı kaçtırtmak, bizi işimizden gücümüzden alakoy-mak yakışık alır mı? Tramvay işliyor, gidiş gelişimiz düzene girdi diye sevindikti.. Sevincimizi böyle çabucak yarıda bırakmak olur mu ya?**

**Uzun sözün kısası: Biz, Kadıköy - Bostancı arasında oturanlar; bugünün işi yarına bırakılmayarak; tez elden MAKAS isterük!..**

## AĞAÇLAR

Ağaçlar var, boy boy, çeşit çeşit, biçim biçim... Boyları başka başka, kokuları biribirinden ayrı... Kimisinin gölgeleri serin olur, kimisinin yemişine tadından doyulmaz...

Göz için olanları var: Karşlarına geçip baktıkça bakarsın, ne bıktırır ne usandırır.. Kulak için olanları var: Dalları arasından yel estikçe yaprakları öyle bir içli içli titreşir, öyle bir haykırır, öyle bir ağlar ses verir ki, dinledikçe dinler, duydukça duyar, yanlarından ayrılmak istemezsin...

Ben her ağacı bir çeşit adama benzetirim... Al yanaklı yemişleriyle elma ağacı, tosun gibi yavru-larını kollarına almış tombul, ak pak bir anayı andırır..

Çam ağacı, uzak ülkelerden gelmiş bir eski günler bağıtırıdır ki, kendi kendine güvenmesi, boyuna posuna sevgisi, ağır başlılığı bir lakışta anlaşılır.. Hele, ay ışığı altında çamlıklara bakınca bir masal ordusunu görür gibi olursun...

Keza düşüncelere dalmış, aksoylu bir filsoftur

selvi.. Ölümün kapısı eşiğinde, çeliği kararmış ya-  
lın kılıç gibi duruyor.. Önünde saygıyla eğilelim...

Salkım söğütler, saçları topuklarına kadar inen  
genç kızlardır... Onları dere kıyılarında salınır gör-  
dükçe, içim gıcıklanır, çırıl çıplak yıkanan güzelleri  
gözetler gibi olurum..

Her ağaç bir adama benzer.. Onlardan bir dal  
koparmak bir kol kırmak gibi, bir yaprak yolmak  
bir göz çıkarmak gibi gelir bana.. Ben hiç bir adam-  
la, bir ağaçla konuştuğum gibi gılgışsız konuşma-  
dım. Ağaçların dilinden anlamayan, toprağın dilin-  
den anlamaz. Toprakla konuşmayanlar en bilgili  
sesi duymamışlar demektir.. Ne yazık onlara!..

## YAZ YAĞMURU - KIŞ YAĞMURU

Yaz yağmurlarını severim. Onlar, serinletici, dinlendirici, yaratıcı, kırıp koparmayıcıdırlar.. En çok coştuklarında akar su olup pırıltılı bir yel gibi geiverirler..

şimdi dışarıda, inleyerek, sızlayarak, uluyarak yağan bir kış yağmuru var.. Kötü, gönül kopartıcı, sırlısklam kirli bir çamaşır gibi bir yağmur..

Ben yaz yağmurlarını düşünüyorum:

Sararmağa başlamış buğday tarlalarının üstünde aksoylu boyalarla kemerlenen bir yağmur kuşağı gözümün önüne geliyor..

Eteklerini kaldırıp bir kaldırımdan ötekisine, yavru kuş gibi seke seke geçen genç bir kızı görür gibi oluyorum. Saçları sarı sarı, gözleri gök.. Omuzları ıslanmış, saçları yağmur damlalarıyle pırıl pırıl...

Çıplak ayaklı çocuklar yıkık bir duvarın üstüne çıkmışlar, bir yandan ıslanırken bir yandan tür-k ağılıyorlar:

«Yağmur yağıyor»

«Seller akıyor»

«Arap kızı damdan bakıyor»

Yaz yağmuru sıcaktan kurumuş, toprağın dudaklarına yaşatıcı bir can suyu gibi iner.. Yaz yağmuru kötülük bilmez.. Varlıklılar da, yoksullar da severler onu... Amma şimdi şu dışarda kancıkcasına, gitgide biraz daha üşüterek, ıslatarak üç gündür, durup dinlenmeden yağan nesne, amma o, acı-mak bilmez katı yüreklinin, soyu batasıcanın biridir...

Belki onun da yağması geçecek.. Belki, o da toprağın içine atılan tohumları yeşertmek için onların gözüne bir ışık gibi sızıyor.. Belki... Neyleyim, ben onu sevmiyorum.. Sevip sevmemenin zırvası olursa, belki zırvalıyorum.. Belki, toprağın altındaki tohumlar şimdi onu bir türkü gibi dinlerken, belki ben böyle bir kış yağmurunda; geçmiş yıllardan bir yıl; toprağın içine bir daha ışık göremeyecek bir daha yeşeremeyecek bir tohum atmışım.. Belki...

## KURTULUŞ

Dün Edirne'nin kurtuluşu kutlulandı... **Kur-**tuluş şenliklerini; biribiri ardından, biribirini bütünüleyen, inanılmayacak kadar güzel seslerle örülmüş bir türkü gibi çağırıyoruz!

Bu türkünün her haykırışı, ya dış emperyalizmin, ya iç derebeyliğin beynine inmiş yumruktan çıkan bir yankı, bir ses karşılığıdır..

Sözler vardır, istenilen anlayışa çekilebilir..  
**KURTULUŞ** sözünün, nerde olursa olsun, anlattığı  
nesne tektir...

**Sözler vardır, soyları belli olmaz.. Kullanıldıkları yere göre boyaları değişir.. KURTULUŞ sözü sözlerin en aksoylusudur, nerde olursa olsun, hasbıyası, yeni doğan güneşlerin alevindendir.**

Dün Edirne'nin kurtuluşu kutlulandı, İzmir'in kurtuluşu kutlanacak, derebeylikten, hakanlıktan kurtuluşumuzu kutuladık, arap alfabelinden kurtuluşumuzu kutuluyoruz, dilimizin kurtuluşunu kutulamak ta boynumuzun borcudur.

**KURTULUŞ** sözüyle, yürümek, ilerlemek, de-

ğışmek, dönüm yerleri atlamak sözleri kan kardeş-  
tirler...

KURTULUŞ sözünü öyle sık sık anıyoruz ki, bu  
anışın verdiği göğüs kabartıcı yürek açıklığını duy-  
mayanlar: «Bıkkınlık getirdik artık» diyorlar.. Biz  
onlara deriz ki, bu sözü daha sık sık, daha yüksek  
sesle analım, o bizim gücümüze güç, hızımıza hız  
katar...

En eskimez sanılan düşünüşler, bu düşünüşleri  
kalıbı içine alan sözler eskiyebilir; bu kara toprak  
yuvarlağın üstünde eskimeyecek, kocamayacak bir  
tek söz vardır: KURTULUŞ...

## GÖVDE İLE CAN

Osmanlıcada: «Musikî Ruhun Gıdasıdır» diye bir söz vardır.

Eğer, gövdenin dışında, gövdeden ayrı CAN denen bir nesne olsaydı, biz de: «Şunu aç bırakmaya-lım, besleyelim» deseydik, ona musikîden daha doyurucu bir yiyecek bulamazdık..

Ancak, neyliyelim ki, tek başına, şurda burda dolaşıp duran, gözle görülmez, elle tutulmaz CAN denen bir nesnenin ayrı varlığına inanmak sanıldığı kadar kolay değil...

Gövdeyle can bir birliktir. Gövdenin dışında, karakuş gibi uçan, can adlı bir nesne yok...

Gövdeyle can bir birlik olunca, canın yiyecek içeceğile, gövdenin yiyip içtikleri arasında sıkı bir bağ var demektir..

Gövde rakıyı çekip kafayı tutunca, gövdenin yiyip içtiği fasulya piyazile imamsuyu olunca; canın yiyip içtiği de «hey, hey»li, «medet, yandım»lı musiki olur..

Bunun için değil midir ki; tanınmış adıyla;

«alaturka» dediğimiz musikiyi rakı bardağı karşı-  
sında en iyi anlarız..

Alaturka musikiyi dinlemek, bununla can bes-  
lemek için; dinleyenlerin kulakları, okuyanların  
gırtlakları bile kendine göre bir biçim alır..

Diyeceksiniz ki, Avrupa tekniğiyle yazılmış tür-  
küleri de dinlerken şarap fıçıları devirenler olur..

Doğru.. Yalnız, bu dediğiniz, o teknikte yazıl-  
mış musikinin bir iki çeşidine göredir. Geri kalanı  
ancak sağlam kafayla, dumansız gözlerle dinlenilir-  
se duyulabilir, anlaşılabilir.. Bethoveni, Vagneri bir  
çilingir sofrası başında dinleyip te anlıyabilir mişi-  
niz? Buna karşılık; kendi payıma çok sevdiğim; ala-  
turkanın «klâsik»lerini bile kafayı çekip dinlemek-  
te zorluk yoktur..

Hani rakı içmiyelim, demiyorum, zıkkım tatlı-  
dır, içilir; hem bu benim değil «Yeşilay»ın bilece-  
ği; benim dediğim: Musikinin salt bir eğlence; bir  
gün geçirme, bir «DEF'İ GAM» işi olmadığını göz-  
önünde tutmak, gövdemizi buna alıştırmaktır ki,  
canımız da yiyeceği yeni yemekle kolayca bağdaşa-  
bilsin...

## ANA

Ne çiçeklenmiş yemiş ağağları; ne kuracağı yapının taslağını taşıyan kafa; ne yaratılmışı bir daha yaratmak için, yürek gözüyle, boyalara uzanan eller; ne de sonsuz uzaklıklar, erişilmez derinliklerden gelen şeslerle dolu bir kulak; ben bunların hiç biri karşısında, gebe bir ananın önünde duyduğum saygıyı, şaşakalıp eğilmek isteğini duymamışımdır..

Doğurmamış bir kızın ince beli, yemiş vermemiş bir ağacın sıska dalı gibi biimsizdir..

Yaşayışın en yaratıcısı işini, karınlarında onun en büyük verimini taşıyan geniş kalçalı analar yapıyor..

Arının arıyı, buğdayın buğdayı doğurması, adamın adamı yaratması yanında nedir ki...

Bana: «Kızın öldü» desinler de, «Kızın kısırdır, yeşeremeden, çiçeklenemeden, yemişlenemeden, gitgide kuruyarak yaşıyacaktır» demesinler..

Gövdelerinin biçimi bozulmasın diye doğurmak istemeyen kadınların güzelliği; ii samanla doldurulmuş cansız kuş kalıplarına benzer.. Bu kuş ka-

lıplarının boyaları solmaz, cam gözleri, temizlenmiş pırıl pırıl tüyleri vardır; karşılına geçip onlara eğlenceyle bakarız.. Ama, yalnız eğlenceyle... Saygıyla, imrenerek, severek değil.. Onların anlattığı güzellik, onların anlattığı biçim: Kız oğlan kız ölmüş bir Firavun güzelinin mumyası gibidir...

Kadın mumya değil, anadır. Toprak gibi yara-  
tan, toprak gibi doğurdukça güzelleşen, biçimlenen  
ana...

Her gebe kadın: Bilmem kaçınıcı senfonisinin  
seslerle dolu Bethovenin kafasından daha güçlü,  
yüreğinden daha güzeldir.. Anamı, doğurduğu için  
seviyorum, yarattığı için sayıyorum...

*Başak*

## KÖPRÜNÜN AÇILIşI İLE KAPANIşI

Bizde «Haliç» frenkçede «Altın boynuz» denilen akar suyun iki yanındaki iki İstanbul parçası; gövdesi daracık, küçücük bir kuşun koskocaman açılmış kanatlarına benzer.. Bu daracık gövde, bu iki koskocaman açılmış kanatların bağlantısı KÖPRÜ dr. KÖPRÜ daracıktır, küçcktr, miniminiktir amma, onu ortadan kaldırırsanız, iki yanındaki koskocaman kanatlar kapanıverirler, kımıldanamaz, uçamaz olurlar.

Anlatabiliyor muyum? KÖPRÜ deyip geçmiyelim! KÖPRÜ salt asfalttan, demirden yapılmış bir yapı değildir, o, bir büyük kan damarıdır ki, kesilince, kopunca, iki yandaki bugünkü İstanbul'un yaşıyışını duruverir..

Köprünün bu değeriiliğini benim gibi bir gazeteci bile anladıktan sonra; köprülerle neresi uğraşıyorsa orası daha iyi kavramış demektir.. Bunu, dne gelinceyedek, böyle düşünüyordum, meğer iş bildiğim gibi değilmiş.. Dinleyin anlatayım:

Çok yaşıyan değil, çok dolaşan bilir diye bir

atalar sözü vardır. Ben bu sözün doğruluğunu; dün gece bir iş yüzünden Beyoğlunda kalıp; erkenden, ilk vapurla, 6,30 vapur ile Kadıköyüne geçmek istediğimde daha candan, daha yakından anladım...

6,20 de Köprünün Kadıköy iskelesine geldim.. Yağmur çiseliyor, gök kapalı, ortalık alaca karanlık.. Kalabalık bir adam kümesi; çoluklu çocuklu, kadınlı, erkekli; köprünün Karaköy yakasında bekleyip duruyorlar. Bir böyle yığın da Eminönü yakasında varmış...

Sordum: «Niye böyle bekliyorlar burada?»... Dediler: «Köprü açık ta bir yakadan ötekine geçemiyorlar!»... Sordum: «Köprü kaçta açılır, kaçta kapanır?»... Dediler: «Şimdilik 5,30 da açılır, 6,30 da kapanır, amma sonraları, kış bastıkça, bu kapanış 7 ye dek gecikir!»... Sordum: «İstanbulda iş kaçta başlar»... Dediler: «Tütün depoları, fabrikaların çoğu 7 de işbaşı ederler.. Esnaftan da 7 de yerinde bulunmak isteyenler vardır..»

Başka bir nesne sormadım.. 7 de işine gitmek için, hiç olmazsa altıda uyanan bir İstanbul var diye düşündüm... Şu tek sözü demek sırasının da şimdi bana geldiğini anladım..

İşbaşı yedide edilen İstanbulda KÖPRÜ, altı buçuğa, hele sonraları yediyedek açık duramaz!. Yanlış düşünüyorsam, bana «yanılıyorsun» derler elbet...

## DOĞURMAK VE YAŞATMAK

Geçenlerde «ANA» adında bir yazı yazmıştım. Bildik doktorlardan birisi okumuş. Dedi ki:

«— Belki bir iki büyük őehrimizde doğurmak-tan çekinen kadınlarımız vardır. Amma, çokluğun çokluğuna bakacak olursak, bizim analarımız doğurmaktan çekinmezler. Hele ifti kadınlar, bol verimli bir tarla gibi, doğurucudurlar. Bunca yıldırdır kırdada dolaőır dururum; orta bir sayımla; bir ifti kadının  yılda bir ocuk doğurduğunu söylersem, bana inan..

Doktor arkadaş, şöyle bir durdu. Sonra iini çekerek:

«— İş salt doğurmakta değildir ki.. Doğanların yaőamasını da kollamak gerek. Bu kollayıő iőinin iki yüzü vardır. Birisi: Kadına ocuk bakımını öğretmek; tekisi: Doğan ocuklara bakacak, yardım edecek barkları kırlaradek uzatmak, yaymak..

«Himaye-i Etfal» in en büyük, en geniş çalıőma yeri çiftçiler arası olmalıdır. Her köyde bir ocuk bakım evini çabucak amasak bile, her «nahiye

merkezi» nde böyle bir barkın açılmasına çalışmalıyız..

Yurdun toprakları ne kadar verimliyse anaları da öyle doğurucudur. Toprak verimini arttırmak için nasıl uğraşıyorsak, çocuk verimini de çoğaltmak, doğanları yaşatmak için öylece çabalamalıyız..»

Bildik doktor sustu. Ben onun dediklerini yazdım. «Himaye-i Etfal»de, «Sağlık<sup>2</sup> kâlanlığı» da okurlar elbet...

## İYİLİK - KÖTÜLÜK

Neredeydi, kimindi? Unutmuşum, bir yağlıbo-  
ya gördümdü: İki gökkızı karşılıklı duruyorlar. Bi-  
risinin saçları sarı, kanatları ak, entarisi ak; öte-  
kisinin saçları kara, kanatları kara entarisi kara..  
Ak gökkızının elinde ak çiçekli bir ağaç dalı var;  
kara gökkızı, ucundan kara kan damlıyan bir yalın  
kılıç tutuyor.

Bunlardan birisi iyilikmiş, ötekisi kötülük..

İyilik olanı hangisi? diye sormak ister mi?

Ucundan kara kan damlayan yalın kılıcın kar-  
şısına; elinde ak çiçekli bir ağaç dalı alıp çıkacak  
kadar boşkafalılık gösteren karının iyilik olduğunu  
anlamadınız mı?

İyilik, kötülük...

Biri unutulur, biri unutulmaz.. Biri cılızdır,  
öbürü güçlü...

Çürük, kötü bir elmanın yanına; genç kız ya-  
nağı gibi al kadifeli sağlam bir elma koyun, çok  
geçmez, onun da yanağı solar, çüryverir..

Amma, altın topu gibi bir Dörtyol portakalı,

**yanına getirilen küflü bir yafa portakalına sağlık, dirlik, aşıliyabilir mi?..**

**Nezleli bir çocuk, beş dakika içinde, iriyarı bir delikanlının kafasına ağrıyı sokuverir.. Ama, dipdiri bir ordunun içine sıska bir kocakarıyı salıverin, kocakarı canlanır mı?**

**İyilik, kötülüğün karşısına, eline ak çiçekli bir ağaç dalı alıp çıktıkça gülünç, cılız olmaktan kurtulamaz.. Kötülüğün elindeki yalın kılıcı iyiliğin bileğine vermek gerek!**

## AZ GİTTİLER UZ GİTTİLER

Ninemın dizine koyardım başımı. Damarları çıkık, kurumuş, sarı bir kestane yaprağına benziyen eli başımın üstünde dolaşırdı.. Çocukların gözüne uykuyu yıldızlı bir gece gibi dolduran masalları söylemesini bilirdi ninem..

Masallar biribirine benzerdi. Her masalın bir yeri vardı ki, ninem oraya gelince; gözümnden yankılarına uyku karanlık bir su gibi aksa da; başımı kaldırır, suratımı buruşturarak onun yüzüne bakardım. Nasıl bakmıyayım: «Yolcular yola çıkar; Kel oğlan demir kunduralarını giyer, dağlara düşer; hakanın küçük oğlu çeşme başındaki ağaçta ağılayan sevgilisini aramağa koyulur; amma hepsi, az giderler, uz giderler, dere tepe düz giderler, bir de dönüp arkalarına bakarlar ki, bir arpa boyu yol gitmişler..»

Az gidip, uz gidip, dere tepe düz gidip, arkaya dönölüp bakılınca bir arpa boyu yol gidildiğini görmek yok mu; işte bu, benim küçücük kafamın bir türlü alamadığı nesneydi.

Ninem çoktan öldü. Ben kocadım gitti.. Amma yine bu «az gitmek, uz gitmeği» kavrıyamam bir türlü. Bu orta çağ kafasının masallaradek soktuğu gidişi. benim yirminci yüz yıl kafam nasıl kavrasın?

Ben daha dede olmadım, daha torunum yok.. Sekiz yaşında, tosun gibi bir oğlum var. Ninesi ona masal söylerken, tam «az gittik» yerine gelince, sözü ben alıyrum, sesime inanışın sesini katarak şöyle diyorum: **ÇOK GİTTİLER - ÇOK GİTTİLER; DERE TEPE YOK ETTİLER; BİR DE DÖNÜP BAKTILAR Kİ, GÖRÜNMÜYOR KALKILAN YER!**

## BİZİM BAKKALIN OĞLU EVLENDİ

Duymadınız mı? Bizim bakkalın oğlu evlendi, evlere su taşıyan arabacının kızını aldı..

Duymadınız mı? Bı çok büyük çok değeri işi duymadığınıza şaştım doğrusu..

\*\*\*

Duymuş, işitmiş, gazetelerde okumuş, radyolar-da dinlemişsinizdir elbet. Bilmem hangi kralın küçük oğlu, bilmem hangi kralın kızıyla evlendi. Şu kadar liralık armağan aldılar sağdan soldan, sof-ralarına konan pastanın ağırlığı şu kadar kiloydu, gelinin şöyle entrileri, güveyin böyle kunduraları vardı...

\*\*\*

Neden bizim bakkalın düğününü duymadınız, bu sizi sarmadı da; bilmem hangi kralın oğlunun düğünüyle içli dışlı oldunuz? Yakışıklılığına, bizim bakkalın oğlu, kralın oğlundan daha yakışıklıdır. Aldığı arabacının kızı ise, inanın bana, kral kızının bir kat güzelidir..

Sordum soruşturdum, evlenen kral oğlu ne yazıcılıkta, ne okumuşlukta, ne askerlikte, ne yapıcılıkta, ne diplomatlıkta, ne şunda ne bunda öyle dişe dokunacak bir iş yapmış değilmiş.. Kral kızına gelince, o da öyle.. Bizim bakkalın oğluyla arabacının kızından bir ayrılıkları yok. Onların da iki gözleri, iki ayakları, bir burunları var, bunların da. Sonra, ben kalıbımı basarım ki, bizimkilerden doğacak çocuk, onlarınkinden doğaktan daha güçlü olacaktır..

Diyeceksiniz ki, onlarınki kral kraliçe tohumu; bizimkiler yine bir bakkalla, bir çiftçiden doğmuş.. Peki amma bundan ne çıkar? Kim demiş ki, bakkal oğlu, çiftçi kızı olmak; kral oğlu olmaktan daha aşağıda?. Kim demiş ki.... Neyleyim, anlamıyorum!..

Efendiliği, ağalığı, beyliği kaldıran bir ülkede yaşadığım için; neden bilmem hangi kralın oğluyla bilmem hangi kralın kızının evlendiğini duydunuz da, bizim bakkalın oğlunun evlendiğini duymadınız, anlayamıyorum!..

## DELİKANLI

Yelesi yelde dalgalanan, sağrısı köpüklü, çıplak bir kır ata binmek istiyorum. Ne gem, ne kırbaç. zengisiz, eğersiz.. Ensese ellerimde, baldırlarım karnına dolanmış...

Kır atımı sürmek istiyorum. Dolu dizgin, göz alabildiğine!..

Ağırbaşlıdır; gözleri kır atımın nallarından kopan toz toprakla dolu; «DELİ» diye seslenecekler ardımdan.. Ben onlara: «KAN» ı unuttunuz, diyeceğim. Kafanın deliliğile kanın deliliğini ayırt etmiyorsunuz, diyeceğim... Ben deliyim, ancak diyeceğim, kafası değil kanı deli; ben delikanlıyım, diyeceğim..

Gökyüzünde, yeraltında, yerüstünde başsız, sonsuz akıp giden akışı; boyuna birbirini bütünleyen, hiç kopmayan bir köstek mi sanırsınız? Yavaş yavaş oluşların, olgunlaşmaların birdenbire koparak, bir sıçrayışla kendinden başka, kendinden yüksek bir basamağa çıktığını bilmez misiniz? Bunu bilmem, dersiniz, yanardağın haykırışını bana nasıl anlatacaksınız?

Yanardağların haykırışı delikanlıcadır. Yavaş yavaş oluşlar, sıçrama sınırına dayandıklarında, delikanlılığın coşkunu ister istemez gösterir kendini!

Dil, yavaş yavaş olgunlaştı, yürüdü, ilerledi. Bu yavaş yavaş oluş, ilerleyiş sıçramanın sınırına çatı dayandı işte!.. Yanardağ haykıracak. Ben yelesi yelde dalgalanan, sağrısı köpüklü kır atıma bineceğim. Dolu dizgin süreceğim onu, göz alabildiğine!.. Ağırbaşlılar bana «deli» diyedursunlar. Ben delikanlı olduğumu biliyorum..



lik» çeşidinden bir kötülükçüye düşmek istediğimi anlatayım.

Bundan bir yedi gün önce «İstanbul Köprüsünün geç açılıp, geç kapandığını» buracıkta yazmıştım.. Geçenlerde, bir de bizim gazeteyi açınca ne göreyim? Köprü bundan böyle erken açılıp, erken kapanacakmış.. Demek sözümü dinlemişler, İstanbullulara bir yararlığım dokunmuş.. Durur muyum? Çabucak, bizim gazetenin yazı işleri bakıcısına koştum:

— Gördün mü usta, dedim. Bir yazdım. Dokunaklı yazdım. Sözümü yerine getiriverdiler..

O, hiç kılını bile kıpırdatmadan:

— Biz bu işle bir yıldanberi uğraşıyorduk, dedi..

Bozulmadım, dersem yalan söylerim. Bizim gazete bu işle bir yıldır uğraşıyormuş.. Uğraşsın ne yapalım? Benim yazının dokunaklığı olmadı mı burada? Ben İstanbullulara şöyle iyilik, böyle iyilik etmiş olmuyor muyum? Övünmek istediğimi kursağımda bırakmak yakışık alır mı? Övüngeçlik, öyünme kötüymüş.. Kötü olsun, mötü olsun ben övünmek istedikten sonra kim karıştır? Değil mi ya?

## BEYLİK HANIMLIK GİTTİ, BAYLIK BAYANLIK GELİYOR

Bey, efendi, aġa, paŗa sözleri gürültüye gitti. Bir daha dönemez, geriye gelemes olsunlar. Ben, arkalarından su dkmedim, süpürgeyi aldım elim, süpürdüm eŗiġi.. Yalnız görüyorum: Bir kapıdan bey, paŗa, maŗa giderken; pencereden BAY, BAYAN giriyor. Yasanın dediġi ortadadır: «Bay», «bayan» sözleri ancak kendi aramızda konuŗurken yazıŗken kullanılabilinir. Böylelikle, ülkede yaŗıyanlar, yasa bakımından, ayrı ayrı anılıp sanılamazlar. Bu böyle. Gel gelemim, bize, biz dediġim gazetecilere... Bakalım bu iŗi ne biŗim, nice anlıyoruz, günlük yaŗayıŗımıza, yazımıza nice geŗiriyoruz?

İŗte dört rnek:

1— «BAYAN Aliye Esat, Kadınlar birliġi umumî ktibi...».

2— «Dn Aksarayda Hatŗe ADINDA bir kadın...»

3— «Cevdeti öldüren kamyon...»

4— «...lise müdür muavini BAY Hamdi...»

Ne dersiniz bu işe? «Kadınlar birliği umumî Kâtibi» BAYAN diye anılıyor; Aksaraylı kadın BAYANSIZ, yalnızca HATÇE... Kamyonun öldürdüğü adam salt Cevdet oluyor, BAYSIZ. «Lise müdür muavini» Hamdi, BAY..

Biz gazeteciler demokratın demokrati olmalıyız değil mi? Haydi demokratlığı bir yana bırakalım, yalnız iş bakımından lise «müdür muavini» de başlığı verip okuyor bizi; kamyonun öldürdüğü Cevdet te okurdu.. «Kadınlar birliği umumî Kâtibi» de alıcımızdır, Aksarayda Hatçe de... Birine ne gözle bakarsak, ötekine de o gözle bakmalıyız. Gazeteye yazı yazarken ne kendi aramızda konuşuyoruz, ne de yakın bir bildiğe yazı gönderiyoruz..

Yasa (Kanun); beyliği, hanımlığı kaldırdı. Biz gazeteciler, BAYLIĞI, BAYANLIĞI arka kapıdan içeri almıyalım.. Şunun başına BAY, getirip, bunun başına getirmezsek, BEYin ne suçu vardı? derim.. Adın başına değil sonuna gelmesi mi?

Gidenlerin kılığını değiştirip geri getirmiyeelim!...

## SEVMEK - İNANMAK..

Geçen gece «Şehir Tiyatrosu» nda Hamleti gördüm. Daha kulaklarım onun sesleriyle, gözlerim ağız ışıklarile dolu.

Bu Danimarkalı kara prens; kafasının içinde, kanatları boyuna çırpınan bir ölüm kuşu gibi, ne yapacağını bilmemezliğın, inanmamazlığın, sona erememezliğın ağırsını taşıyan bu yürek kanatıcı delikanlı; karşımda dikilip duruyor işte...

Onun, «var olmak, ya olmamak» sözleriyle başlıyan uzun tiradının bir yerinde: «lmek - uyanmak» diyerek düşünceden duyguya bir geişı var..

Ben, onu anlıyorum. Onun gibi olduğum için değil. Onun gibileri, bütün gün, sağımda solumda gördüğüm için.

Hamlet aramızda yaşıyor. Danimarkalı kara prens ölmedi. ldrmek; kendisinin dediğı gibi; yolcularının bir daha gri dnmediğı bilinmez ülkeye göndermek gerek onu..

Hamlet; ne ucu uğurlu bir kılıçla ldrlr, ne de sürgüne gönderilerek boynu vurdurulur.

Yeryüzünün kara prensini öldürecek bir çift söz var:

«SEVMEK - İNANMAK.»...

Ben; bütün bilinen ağrılarına bakmaksızın; yaşamayı seviyorum.. Kavgayı seviyorum; sonun - sonuna erişilemeyeceğini bildiğim için, erişilecek sonları seviyorum. Yaşamaya inanıyorum, kavgaya inanıyorum, parça parça birbiri ardına gelen sonlara erişerek, sonun - sonuna doğru akılıp gidildiğine inanıyorum.

SEVMEK - İNANMAK...

## KIZIM SANA SÖYLÜYORUM...

Ne yüreğimin başında yeşil bir sarık var kızım, ne gözümde kara bir gözk... Kendimi bildim bileli, bir gün olsun, düşüncelerime cübbe giydirmedim. Bana göre, Süleymaniye, yeryüzünde, yeryüzünün sevgisile söylenmiş unutulmaz bir Sinan türküsüdür kızım; başka bir nesne değıl... Deden orda, alnını hasırlara koyarak, kendi gçszlğne ağılarmış! Ben bugün, yine orda, adam oğullarının yaratıcı gücüne inanıyorum. Yalnız buna, başka bir nesneye değıl!.

Sen daha küçüksün kızım, yaşı on dört. Biraz daha büyüyünce sana lâikliğın ne demek olduğnı anlatacaklar. Onu anladığı anda anlıyacaksın ki, baban ondan da bir adım ilerdedir... İşte bunun için kızım, sana şimdi söyleyeceklerimi, yobaz bir kafanın sözleri sanma..

Seni beğenmiyorum. Kafanın dışıını beğenmiyorum! Senin gibi okuma çağında, okullu bir kızcağızın saçlarını kıvırtması, bu kıvrılmış saçların üstüne okul şapkasını, bir eski günler klhanbeyinin

fesi gibi, yampiri giymesi bana kötü geliyor.. Şapkanı böyle giymeği kimden öğrendin? Hangi gözü çıkası kötü sinema yıldızı fingirtisinden özendin buna? Yakışıklı olayım diye mi böyle yapıyorsun? Daha on dört yaşındasın; dilersen on sekizinde ol; okullusun, okuma çağındasın, senin yakışıklılığın şapkanın biçiminde değil, şapkanın altındaki kafanın içile çoğalır, azalır..

Seni beğenmiyorum kızım.. Kafanın içini beğenmiyorum. Arkadaşlarıyla konuştuklarına kulak kabarttım. Giyim, kuşam, süs, tuvalet... 14 yaşındasın, yetmiş yaşında kocakarı gibi dedikodu yapıyorsun. Kaytan bıyıklı sinema delikanlılarının adını ezbere biliyorsun da, geçen gün sana bir kocamış, dudakları boyasız hatuncuğun fotoğrafını gösterdim, «Bu kim?» dedim, bilemedin.. Onu bilmeni çok isterdim kızım. O; kadın soyunun en büyüklerinden biriydi. O; Madam Küri idi kızım.. Ona benzermeni öyle dilerdim ki!...

Saçı kıvrılmış, yampürü şapkalı kızım, seni beğenmiyorum. Sen benim kendi kızımsın, **KIZIM SANA SÖYLÜYORUM, GELİNLERİM SİZ DE DİNLEYİN!...**

## «TEŖYI» «İSTİKBAL»

Benim bir arkadaş var. Bilmem nerde çalışır? Geçenlerde, bir iş için, Ŗu günü, Ŗu saatte, Ŗurada buluşalım diye sözleştik. Ben gününde, saatinde gittim. Bekledim, bekledim, gelmedi. Kafam kızdı. İçimden kalayladım. Ertesi günü, gece yemek yerken, çat kapı geldi. Daha ağzımı açmadan, başladı söylemeğe:

— Affedersin birader, dn randevuya gelemedim. Bizim müdür beyefendi Ankaraya gidiyorlardı. Kendilerini teŖyi etmek mecburiyetinde kaldım.. Malm ya...

Daha sylenecekti. Yerimden fırladım:

— İlkönce, dedim, temiz konuŖ. Bunun için tarama dergisini koynunda taşımak da istemez. Affedersin diyeceğine «beni baęıŖla», randevu diyeceğine «sözleştiğimiz yere», birader diyeceğine «kardeş», «teŖyi» diyeceğine «uğurlamak, geçirmek, yola koymak» diyebilirsin. Beyefendi sözünü is e söylemek bile istemez.. Sonra, dedim, uğurladığın

**adamla yakın arkadaşlığın mı var? İçli dışlı, can ciğer kuzu sarması mısınız?**

— Hayır, ne münasebet, dedi..

— Ankaraya gitti diyorsun, dedim, bir daha geri dönmiyecek mi?

— Yoo, üç dört gün sonra dönüyor, dedi..

— Sen onu geçirmeğe gitmeseydin, adamcağız trene binemez miydi? dedim..

Bu sözüme güldü. Karşılık vermedi.. Kafam büsbütün attı:

— Öyleyse, dedim, bana sözlü olduğuna bakmaksızın; içli dışlı arkadaşın olmıyan, sensiz bilet alabilen, üç gün sonra geri gelecek bir adamı ne diye uğurlamağa gidersin?

Yüzüme bön bön baktı:

— Aman, birader, dedi, dairenin müdürü umumişi gider de ben nasıl onu teşyi etmezlik gafletinde bulunabilirim...

Bu sözlerin karşılığını da ben vermedim. «Teşyi etmemek gafleti» diye konuşan, böyle düşünen bir adama neyi anlatayım, nice anlatayım? Gidecek, tanrının günü, birini ya uğurlamaya, ya karşılamaya gidecek...

### **Kadınlar takma sakal takmalı mı?**

Ben ne ekonomik, ne politik, ne moral; (ardı ardınca üç frenk sözü söyledim, bugünlük göz yu-muverin); evet, ben, Şu yukarıda saydığım üç nes-ne bakımından kadın erkek arasında bir ayrılık g-zetmiyenlerdenim. Bunu böylece önceden sylemiŐ olayım da, Őuracıkta yazacaklarım ters anlaŐılma-sın..

Kadınlar, erkek giyimine, kuŐamına zenmeli midirler? Bu doğru mudur?

Biz erkeklerin bile bir çoğu; hele yazın sıcak-larda; kırıvat, yakalık takmaktan bıkmıŐ usanmıŐ-ken; giyim kuŐamda da bize benzemek için kadınl-arın kırıvatlanmalarını anlamam.. İŐe, bilgiye, poli-tikaya karıŐan bir kadının erkek gömleği, erkek ya-kalığı takması gerek olduğunu bir türlü kavrıya-mam. Kadınlı erkek arasında ne siyasal, ne moral, ne de ekonomik bir ayrılık olmasın demek: Erkek-ler de kadınlar gibi ocuk doğursunlar, kadınlar da erkekler gibi sakallanıp bıyıklansınlar demek de-Őildir.

Kafa, gövde sağlığı bakımından biteviye bulunmasını dilediğim bu iki soydan, ne erkek kadınlasmalı, ne de kadın erkekleşmeli. İkisi de kadınlıklarını, erkekliklerini koruyarak biteviye de adamlaşmalı. İki soyun da kendine göre öyle iç güzellikleri, incelikleri, duyguları vardır ki, bunların da birbirine benzemesini istersek, yeryüzü, üstünde yaşanamayacak gibi kötüleşir..

Fileli, ajurlu, dantelâlı, ipekli iç çamaşırı giyen bir erkek için ne buyurulur? Benim güzel, benim güçlü, benim düşünceli, ince kız kardeşlerim, sizin iç çamaşırınızı giymeğe kalkan bir erkek için ne düşünürsünüz? İşte siz de bizim yakalıkla kırıvatı takıp, sırtınıza bizim ceketı giydiğinizde, aşıağı yukarı, öyle oluyorsunuz.. Sakın ha kızmayın, bir takma sakalla, takma bıyığınız eksik...

## BİR BARDAK ÇAY

Önümde bir bardak çay duruyor. Ağır geniş, beli ince, altı yayvan, çevresinin yaldızlı çizgileri dökülmüş bu cam bardağın içindeki ılık, kokusuz, boyası solgun suya bakıyorum. Gül yaprağından ince Çin fincanlarında erimiş yakut gibi ışıldayan, kuru karanfil kokulu çayları düşünüyorum...

Çocukken düzenlisöz düzmeğe özenirdim. Evde uyuz bir kedi vardı. Tüyleri eski bir pösteki gibi dökülmüş, gözünün teki kör bir kedicik. Anam:

— Şunun için bir koşma yaz, dedi..

Yazdım. Tüylerinin aklığını kar parçasına, yumuşaklığını pamuğa, gözlerinin boyasını denize benzettim. Sonra, götürdüm yazdığımı, günün en büyük ozanlarından birine gösterdim...

Okudu: «Şu kediyi bir getir göreyim de, sana düzenlisöz dizmekte usta olup olmayacağını söyleyim» dedi.

Uyuz kediyi, günün anlı şanlı ozanına götürdüm. Büyük usta bu küçücük nesneyi görünce:

— Sen, dedi, bu uyuz hayvanı, yazdığın yazı-

daki gibi gördükten sonra, diyeceğim yok... Durma çalış, yolun açık olsun!...»

Ben. işte bugün bugündür, kötüyü, uyuzu gördükçe; daha iyiye, daha güzele inanır; böylece düşüncemin, dokunduğu yeri ısıldatan sopasına dayanarak yürür giderim...

Boyası solgun, kokusuz, ılık suya bakıp, gül yaprağından ince Çin fincanlarında erimiş yakut gibi duran, kuru karanfil kokulu çayları düşünmek bir yaşayış yasasıdır benim için...

## ÇOK BOYANIYORSUN KADINIM...

Çok boyanıyorsun kadını, çok boyanıyorsun. Bana inan: Bu yüz göz yaraşmıyor sana... Kan bo-  
yalı ağızın adam yemiş gibi. Çocuğun varsa, onu sen  
bu dudaklarla nice pebilirsin? Kocan, nişanlın,  
sevgilin varsa, onlar senin bu dudaklarını nasıl p-  
snler?

Çok boyanıyorsun hatun kişim, çok boyanıyor-  
sun! Benim ninem de sürme çekerdi gözlerine; se-  
nin gibi değıl... Sen o ipek, o uzun kirpiklerinin tel-  
lerini örtü püskülü gibi birbirine yapıştırıyorsun,  
gzbebeklerin kara demir, parmaklıklar ardından  
bakan, boyunları bükük iki tutsağı benziyor.

Böyle alaca bulacalık ne için, kimin için? Y-  
zne baktıkça utançtan yüzüm kızarıyor. Etini bo-  
yayarak satılığı mı çıkardın? Bu yoluk kaşlarıyla,  
ağızının tadını bilen et dşknlerine bile güzel g-  
rnemezsin ki...

Sen de adamsın boyalı kadını, sen de adam-  
sın. Omuzlarının üstünde bir kafa, göğsünün için-  
de bir yürek taşıyorsun. Adamın en güzel, en işle-

necek, temizlenecek yeri, kafasıyle yüreğidir. Dudağının boyasına, yanağının allığına, kirpiklerinin rimeline senince değin düşkün bir varlığın, yüreğiyle, kafasıyle uğraşmaya günü mü yeter? Dudaklarının boyası kızardıkça yüreğinin benzi soluyor, kirpiklerinin rimeli karardıkça gözlerin koyun gözü gibi budalalaşıyor. Bunu anlamıyor musun?

Bütün bunları seni horlamak için yazmıyorum kadını... Sen bu gidişle horlanmağa bile değmeyeceksin. Sen azlıksın. Yalnız, «üzüm üzüme baka baka kararır» derler; senin gibi boyalı azlığa baka baka, boyasız çokluğun da boyanacağından korkuyorum. Bunun önüne geçmek isterim. Dileğim yalnız budur...

## ÇOK AÇILIYORSUN KADINIM...

Bildiklerim arasında tek tük varlıklılar da yok değildir. Geçenlerde bunlardan birisi, büyük otel... (u otel sözü yerine «Konukevi» diyeyim mi? Hayır demeyeyim...) evet bunlardan birisi geçenlerde büyük otellerden birinin salonunda kızını evlendirdi... Otel salonunda evlenmek modası için diyeceğim yok.. Moda ileri düşünce ölçüsüne vurulamaz ki...

Salon tıklım tıklım doluydu.. Düğün ŗenlikleri 10'da baladı, gün ağarncaya dek sürdü... ağırılanların arasında, Paris'ten daha o gün gelmiş bir de gazeteci vardı... Bizim varlıklı bildiğin teyzesinin kızının kocasının karısı geçen yıl Paris'e gittiğinde bu msyyle tanışmış. İstanbul'a geldiğini gazetelerden okuyunca komu, düğüne ağırmı. elebiye, bizde de «suvareli» düğün dediğinin niçe olduğunu göstermek istemi..

Parisli gazeteci ile konumağa baladık.. Adamcağız bir parça afallamıa benziyordu.

Salonun dört bucağını dolduran sırtları kuyruk sokumlarına, göğüsleri göbeklerine dek açık, dekolte, ŗık bayanlara bn bn bakıyordu. Moda

kaynağı, şıklık ülkesi Paris'ten gelen bir gazetecinin bizim suvarelik bayanlarımızın giyimi kuşamı önünde böylece şaşa kalması beni de şaşırtmağa başladı. Şunun bir ağzını arayayım diye düşünüyordum ki, adamcağız birdenbire:

— Bu düğüne ne de çok kadın artist çağrılmış, dedi. Yoksa, bu aksoylu familyanın tiyatro, sinema, bar, kafeşantan işleriyle sıkı bağları mı vardır?

Parisli mösyönün ne demek istediğini kavrayamadım..

— Ne buyurdunuz? Anlamadım doğrusu, dedim.

Fransalı gazeteci, ortalıkta kırta kırta dolaşan, hamam kaçkını gibi yarı çıplak hatunları göstererek:

— Bu madamlar, sinema, tiyatro, yüksek bar artisti değil midirler?.. dedi. Bakın şu sarışına! Sizin Marlene Dietrich'iniz olacak. Tıpkı onun gibi giyiniyor..

Adamcağızın, «Sarışın Venüs»e benzettiği hatun, iki çocuklu, ağır başlı bir kocanın karısı, aksoylu hatunlarımızdan biriydi...

Parisli gazeteci kadın konukları birer birer, şu artiste, bu bar şarkıcısına benzetip duruyordu bo-yuna... Ben düşünüyordum:

Artistliği hor görenlerden değilim. Yalnız artistlikte bile ar ile kasaplığın ayrı ayrı nesneler olduğunu sanırım.

Rolü isterse en ağır bir kadın artist bir et satıcısı kılığına girebilir. Ancak rolü istesin istemesin, etini, salt bizi gıcıklemek için, göstermekliğin artistlikle de alış veriş i yoktur düşüncesindeyim..

Çok açılıyorsun kadınım..

## GL GÖRMEDEN...

Benim saygıdeğer okuyucularım! Gözlerim yere bakar, yüzüm utançtan kızarmış, ellerim boyuna biribirine srter, ne diyeceğimi şaşırmış, karşınızda dikilip duruyorum bugün!.. Boyumdan büyük söz etmişim, gl görmeden paçaları sıvamışım, sizi de aldatmışım, kendimi de... Biz kim; bir yazı yazarak köprüyü erken atırıp erken kapatırmak kim?..

Blmem; benim yazıları günü gününe okumağa katlanıyor musunuz? Bana karşı böyle bir iyilikte bulunanlar varsa içinizde, bundan birkaç gün önce «ÖVÜNÜYORUM» başlığıyla yazdığım nesneyi okumuşlardır.

Orada; köprünün erken açılıp kapanmasını bir tek yazıyle elde ettiğimi ileri sürerek, baba hindi gibi bbr bbr bbrleniyordum... Bbrlenemez olaydım, o yazıyı yazan ellerim kırılısaydı, bizim yazı işleri bakıcısı «boyundan büyük işlere karışma çocuğum» deyip yazdıklarımı gazeteye koymasaydı..

Ben vnmeğe zenmeden önce köprü 6,30'da

kapanıyordu, ben o yazıyı yazdıktan sonra 7,10'da kapanmağa başladı... Hani, bir daha: «Canım bu nasıl olur, İstanbul köprüsü yediyi on geçeye dek açık kalır mı?» diyecek olsam; kızarlar da köprüyü büsbütün kapatmamaya kalkarlar... Hele yine gazetelerde «Köprü bundan böyle erken kapanacak» diye bir yazı okuyup, «gördünüz mü işte erken kattırdım» diyerek övünmeye başladım mı bir; köprücüğün dubalarıyla mubalarıyla yerinden sökülüp, bir daha geri gelmemek üzere Hayırsızada'ya sürüleceğinden korkarım...

İstanbul'a iyilik ettik derken kötülük etmişiz... Köprücülere söz veriyorum, bir daha bu işi anarsam dilim kurusun, bir daha ben söyleyim, böyleyim diye övünürsem gençliğime doymayım!.. Ancak, siz yine siz olun, şu köprücüğü biraz daha, bir parçacık daha erken kapatmak büyüklüğünü gösteriverin!..

Gelin, böyle bir iyilik ediverin ey saygılı, ünlü bay köprücüler...

## PTM EL...

Oda boş... Ak saçlı kocamış ozan; içine bir ocuk gibi gömüldüğü; geniş, büyük koltukta oturuyor... Lâmbanın ışığı, omuzlarını yalayarak, koltuğın kolu üstünde duran sağ elini aydınlatmış... Mistisizmi sever bir yazıcı olsaydım, derdim ki: Bu el; Ortaçağ boyacılarının karanlık kilise duvarlarına çizdikleri, başlarının çevresi ışıklı İsa erenlerinin yüzlerine benziyor... Bu benzetiş; belki de; bu elin çok ağrı, çok acı ekmişliğinden yana yakışık alırdı. Yoksa bu kocamış ozan elinin ağrı, acı içinde yaratmasından gelen çizgilerini; başının çevresi ışıklı bir İsa ereninin küskün, sarı yüzünde bu'lamazsınız.

Erenler, varlığın sandıkları bir yaratanın kısır glgeleridirler; bu el: Yaratandır... l, kımıldanmaz sağır sözlerin yığını içinde dolaşarak, onlara dokunarak, onların canlandıran, boyayan, onlardan en işitilmemiş sesleri çıkaran biricik «tanrı-adam»ın elidir bu.. Erimiş bakır gibi kızgın, kaynar duyguları sözlerin potaları içine akıta akıta yarılarak yontulmuş, incelmiş bir el!...

Oda loş... Ak saçlı ozan, içine, bir çocuk gibi gömüldüğü geniş koltuğun kolu üstüne sağ elini bırakmış. Lâmbanın ışığı omuzlarını yalayarak; yerle göğün bu en güzel verimini; kocamış ozanın elini aydınlatıyor. Ben ki el öpmemişim; eğildim, öptüm bu eli.

Yaratanın yaratanını, kendi kendimi öpmüş gibi oldum!...

## ÖLÜM KORKUSU

Ölümden korkma kzım; ölüm yok ki korkasn. Gövdeden ayrı can denen bir nesnenin, yeryüzünün, ötesinde, sonsuz yaşıadığına inandığım için değil; inanmadığım için söylüyorum bunu sana. Mad-denin suçsuz bucaksız akışından başıka, bu akışıñ dışında bir varlığın olmadığını anladığım gün; senin başı ucunda ölüm korkusu öyle kara kanatlı bir kuşı gibi dolaşıamaz olur.

Ölüm; en derin, en genişı bir anlayııla; kımıl-danmamak, değişımemek, durmak demektir. Kımıl-danmayan, değişımeyen ne var? Yerin yedi kat di-bindeki taşı parçasından tut ta göklerin sonsuzluğunu çizen kartallara dek, bir bardaktaki sudan ka-fadaki dşınceye dek, madde, başız sonsuz bir kımıldanışı, değişışı, bir gelişıme bir devrim içinde-dir. Sen de onun içindesin.

Kzım seni bir yığın sözle avutuyorum, ölüm korkunu uyutmak için ninni söylüyorum sana.

Ben başımanın ağrısını bile yarım yamalak uyuşı-turmak için hap yutmazken, senin büyük korkunu

uyuşturmak alçaklığını nasıl gösterebilirim?.. Korkuna uyuşturmak değil, sonsuz yaşamanın yelesine yapışıp, o korkunun üstüne dolu dizgin yürümek istiyorum. Olmayan ölümden korkmadığın gün, ancak, yaşamanın, sevmenin, anlamanın, inanmanın ne olduğunu öğreneceksin!..

### 83 YAŞINDA DELİKANLI

Okuyucularımdan birisi: «ÖPTÜĞÜM EL» başlığı altında yazdığım yazıdaki ozanın kim olduğunu soruyor. Anlatayım:

Geçen gün Abdülhak Hâmid'e gitmiştim. Son yazdığım büyük piyesi bana okudu. Yaşıtlarının bir çoğu, sona eren bir akşamın korkusuyla bir öte ya-nın varlığına sığınırken, bu ak saçlı büyük usta:

«Meçhule tapma, akl izana tap, dedim»

Hayvana tapma, insana tap, dedim»

Diyor. İşte ptğm el bu 83 yaşındaki delikanlının eliydi. Öyle bir seksen üç yaşında delikanlı ki, içinde sonsuz güzelliklerin ışılıtları dolaşan gözleri bugün artık kendi el yazısını bile gözlüksüz seçemezken; sonsuz yaşayışın sevgisi, adamoğlunun yaratıcı gücüne tükenmez inanışıyla, üstüne güneşlerin kızılılığı vurmuş bir kaya gibi dimdik dikilmiş duruyor...

Ben, Hâmid'i şimdi anlamağa başlıyorum. Onun yürek derisini yüzerek bu sert kabuğun içinde tutuşan alevle gözlerim yeni yeni kamaşıyor...

O, seksen üç yaşında ve piyes yazıyor. Daha kırk üçüne basmadan çıktığı yüksekliğe dayanamayarak patlayıp boşanan balonlar gibi sönmüş nice yazıcılar biliyorum... Onların yürek gücü mü eksikti? Yoksa doğuşlarındaki artistlik ateşleri mi yetmedi?.

Bence onların eksikliği, onlara yetmeyen nesne kültürleriydi.. Hâmid'e seksen üç yaşında piyes yazdırtan nasıl kültürüyse; yirmi beşine kadar kanlarının sıcaklığıyla çoban şarkıları yazdırtan sonra bu kan soğur soğumaz susanları susturan da kültür eksikliğidir..

Hâmid'i bugün okudukça, onunla konuştukça daha çok anlıyorum ki, derelerin arasında köprü kurmak nasıl bilgisiz kurulamazsa; yüreklerin arasında da köprü kurmak için bilgili olmak gerektir. Eğer ozanlığa özenseydim, tek söz yazmadan önce, en aşağı iki dil öğrenir, iki bin kitap okurdum.

### BİR DÜZELTME:

Salı günkü yazımda düşüncemi kökünden değiştiren iki dizme yanlışlığı vardı: 1 — «Uçsuz bucaksız» yerine «suçsuz bucaksız» çıkmış.. 2 — «... ninni söylüyorum SANMA» yerine «... ninni söylüyorum sana» dizilmiş. Yazılarımdan çok değerli olduğunu sandığımdan değil, orda söylemek istediğim düşüncenin kılına bile dokundurmak istemediğim için bu yanlışları düzeltiyorum.

O. S.

## BİZE BUYURUN!..

Bizim Erenköy, gerçek yaşanacak yerdir. Buram buram reçine kokan, yaz kış yem yeşil çamları vardır. Suyumuzun tadına doyumaz. AĞalıklar arasında, irili ufaklı kuş yavruları gibi kşklerimiz bir görseniz; bağlarımızın kabuğu ince, suyu ballı üzümlerini bir yeseniz Erenköy'mzden bir daha ayrılmak istemezsiniz. Topunuz olmasa da içinizden birisi bize buyursun Bay belediyeciler!... Yazlığı kışlığı içinde, sudan ucuz bir köşk turalım ona. Ne olur, Bay belediyeciler; içinizden birisi; şöyle biraz dişlilerinizden bir yurttaş; Erenköy'mze n getirsin!..

Söz veriyoruz; bize bu n verecek olanınıza bir kurtarıcı gibi sayĖıyla bakacağız. Denize sevgisi varsa; Caddebostan'ı kıyıları  adımlık yerdir; bir sandal tutarız kendisine... Ata binmeğe dşknse «Sipahı ocağı»ndan en aksoylusunu getirtiriz. Evi evlerimize komşu olacak, bizim gibi Erenköy'nde oturacak Bay belediyecinin bir dediğini iki etmeyeceğimize noter karşısında ant içiyoruz! Nasıl söz

vermeyelim ki, belki böylelikle yazın tozdan, kışın dizboyu çamurdan kurtuluruz; yazın un çuvalından çıkmış; kışın şu Hindenburg'u Hinderburg eden bilmem ne bataklığında geçmiş gibi olmayız belki...

## Düşünceler

### GRMEMİİN OĞLU...

Beyoğlu, Niantaı, Taksim gibi apartımanları bol yerlerde dolaşırken nerde bulunduğumu aırdığım, kendime gelmek için gözlerimi yumduğum oluyor.

Nasıl aırmayayım?

«Aslan», «Kaplan», «Ayıığı» adında apartımanlar, bana, balta girmemiş bir Afrika ormanına dtĞm sandırıyor... Handiyse aslanların bĞrdĞn, kaplanların kkrediğini duyacağım.

«Fatma hanım», «Ayten hanım», «Leman hanım», «Süleyman bey», «Hasan bey» gibi adları taşıyan apartımanların arasına düşünce, kadınları dekolte, erkekleri smokinli bir salona girmiş gibi oluyorum.

Benim bildiğim; adama, hayvana, gemiye ad takılır; apartımana numara konur. Lokomotif, otomobile de yle..

Evimizdeki maroken koltuğun boyuna bir yaf-ta geçirip «Gne» adını takmanız ne kadar komik-

se, apartımanınıza da «gül» adını koymanız o kadar yakışık almaz.

Bu gidişle bu taş yapıcıklara soy adı da takacaksınız... Böylelikle adamcağızın birine nerde oturduğu sorulunca, şöyle bir adres verecek: «Şişli'de Ayşe Sukaya'nın orta katında».

Atalar sözü çok kez yaşanan devre uymasalar da ara sıra doğruluklarını yitirmiyorlar. Ben bu anlamlı şanlı apartımanları gördükçe dilimin ucuna: «GÖRMEMİŞİN OĞLU OLMUŞ...» sözü geliyor..

Orhan Selim

## Düşünceler

### ATKESTANESİ YAPRAKLARI

Kara cübbesi topuklarında, ak sakalı göbeğinde, Rabin Dranat Tagor adlı bir Hint ozanı vardır. Saçına, sakalına bakmadan, elini ensesinden dolaştırıp kulağını göstererek bir sürü sevgi şarkıları yazar. O, yazarken beni dnmez, bilirim; gel gelelim, ben onu okuyup alay ederim... Bugün de dilediğiniz kadar siz benimle alay edin. Bir başka çeşit Tagor'luk damarım kabardı, neyleyim? Tutamıyorum kendimi, yazıyorum..

Sevgili. Kış geliyor işte... Atkestanesi yaprakları, tırnakları kınalı ellere benziyor, dallarından teker teker kopup dyorlar. Gökyüzü bir ayrılış sözü gibi dokunaklıdır. Toprak ışıksız bir uykuyu andırıyor. Yüreğimde, başlanıp bitirilmemiş şarkılar var: Senin kulaklarında inci bir küpe, saçlarında fildişi bir tarak, gözlerinde bir Hint sürmesi olmasını özlediğim şarkılar..

Sevgili. Kış geliyor işte. Otlar kokularını, deniz

gençliğini çoktan yitirdi. Ben, boyası kendinden nar gibi kızıl ağzına, altın gözlerine bakıp, düşünüyorum. Bir yaz gecesinde yıldızlara, yaprakların arasında yürüyen kabuğa yaldızlı bir böceğe, ustanın yazdığı yazıya bakarken nasıl düşünüyorsam, öyle düşünüyorum sana bakıp... Sen, başsız ve sonsuz yaratılışın bir parçası olduğun için böyle güzelsin. Sen, yaratılmamış yaratılışın yarattığısın. İşte, ben, bunun içindir ki, sana baktıkça etimin içinde bir yürek, kafamın içinde düşünce denen bir nesnenin varlığını anlıyorum. Sana dokundukça yalnız etim değil yüreğim de, kafam da kamaşıyor, ürpeyor...

Sevgili. Kış geliyor işte. Kışın ardından yaz gelecek, yazın peşinden yine kış... Biz seninle atkestanesi yapraklarını ya yemyeşil, dalların üstünde; ya sapsarı, toprakta göreceğiz... Sonra gün gelecek, atkestanesi yapraklarını bir daha göremeyeceğiz... Bir kış akşamında sana bunu üzülesin diye söylemiyorum. Atkestanesi yapraklarını bir daha göremekten ne sen korkarsın, ne de ben...

Orhan Selim

## Düşünceler

### BİR YEŞİL KIRAVAT UĞRUNA!...

Yaı 24'd. Bir toptancı ambarında, ayda 25 pa-pele günde 14 saat çalışıyordu. kszd. Kafasının ii kargacık burgacık sayılarla; yrei, golfundan izgilisine kadar çeşit çeşit pantolonların, boy boy ceketlerin gölgeleriyle doluydu.

Adam vardır, yemek için yaar; o, ık giyin-mek, son moda kuanmak için yaşamaktaydı...

Geçen yaz, bir terziyi dolaba koyup yakası y-le, beli böyle yeşil bir ceket pantolon yaptırdı. Bir cuma akşamı Beyoğlu'nda yukarı aaı dolamaa baladı. Yrei gözlerinde, gözleri vitrinlerdeydi. Masal ehirlerinin büyülü kkleri gibi pırıl pırıl yanan vitrinler.. Birdenbire bir vitrinin önünde di-kildi. Orada, ııldayan nikel bir çubuğun üstünde yeşil bir kırıvat duruyor. Altın izgili, ipei bir genç kız yanaı gibi aydınlık yemyeşil bir kırıvat...

Yeşil kırıvata baktı, baktı... Dayanamadı. Gir-di maazadan.. Bildii bütün fransızcaı toparlaya-

rak vitrindeki kırıvatın değerini sordu.. «Gömleğiy-  
le beraber 25 lira» dediler..

25 lira. Bütün bir aylığı... Altın çizgili, yemye-  
şil ipek kırıvatı ne olursa olsun almalıydı. Ceketiy-  
le «asorti» olacaktı.

On iki lira elli kuruş, oturduğu odaya vermektey-  
di... Bundan kesemezdi... Boğazından kesti... Ye-  
di günlerce kuru ekmek yedi. Tramvaya binmedi.  
Üç ayda 25 lira biriktirdi. Gitti, aldı yeşil kırıvatı...

Mağazadan çıkarken; Kaf dağının ardındaki  
Şamnu'ların elinden, yeryüzünün güzeller güzeli  
kızını kurtarmış bir bağatır sanıyordu kendini. Yal-  
nız, açlıktan gözlerinin ışığı sönmüş, dizleri titrek  
bir bağatır...

Toptancı ambarında çalışan 24 yaşındaki deli-  
kanlı; altın çizgili yeşil kırıvatını ancak bir yedi  
gün takabildi... Yedinci günün sonunda, yeşil kı-  
rvatını ağzından boşanan kanla boyayarak yatağa  
düştü.. Üç gün sonra öldü...

Beni bir yeşil kırıvat uğrunda can veren deli-  
kanlının ölüsüne çağırdılar... Gitmedim...

## Düşünceler

### NE O DELİKANLIM?..

Ne o delikanlım? Niye bu kadıncağızın peşinden gidiyorsun? Bildik mi? Bildik değilse bu kadıncağızdan istediğın ne? Deminden beri bakıyorum; ne arkasına dönüp gülümsüyor sana, ne de durup seni beklediğı var!...

Ne o delikanlım? Neler söylüyorsun bu kadıncağıza? İki kişi birbiriyle böyle mi konuşur? Sesin niye öyle kısık? Niçin sen onun omuzlarının dibine kadar sokulup böyle fısıldadıkça o kaşlarını çatıyor? Çok kötü sözler mi söylüyorsun onun kulağına?

Ne o delikanlım? Kadıncağız adımlarını sıklaştırdı. Senden kaşmak istiyor gibi geliyor bana. Sen, senin gibi omuzlarının üstünde bir baş, göğsünün içinde bir yürek taşıyan bir benzerini böyle tiksintiyle korkutacak kadar kötü kişi misin?

Yazık sana delikanlım! Senin de ya genç bir anan, ya güzel bir kızkardeşin, ya bir nişanlın, ka-

rın, sevgilin vardır. İster misin ki onlar da yolda giderlerken böyle senin gibi bir delikanlı peşlerine takılsın ve onların da gül yüzleri böyle bir tiksintiyle buruşsun? Sen bu kötülüğü kızkardeşlerine, karısına, kızına yaparsın da, başkaları seninkilere yapmazlar mı sanıyorsun?

İstersen, anlarsan; çünkü darılma, senin gibi kadın peşine düşen bir delikanlının diyeceklerimi anlayacağını ummuyorum; evet delikanlım istersen, anlarsan başka türlü de konuşabiliriz. Peşine düştüğün, söz attığın, takıldığın varlığı, alınıp satılan bir kumaş parçası, pazara çıkarılmış bir kısırak mı sandın? Senin gibi, senin kadar, belki de senden iyi düşünebilen, duyabilen, çalışabilen, dövüşebilen, adamlık kümesinin bir yarısını bu kadar aşağılık mı görüyorsun?

Anamın, karımın, sevgilimin, kızkardeşimin yaşayış ve iş arkadaşımın peşini bırak delikanlı! Onun atmağa acıdığı, tiksindiği tokadı yoksa ben-den yiyeceksin!..

## Düşünceler

### **BULDOK, DEVE, KISRK, TZI....**

Abanoz saplı bıçak gibi keskin gr olan bir bildik dedi ki:

«— Buldok köpeği ŗu son yüz yıllar İngiliz kültürünün yarattığı nesnedir. Büyük bankerlemi ingiliz lord, buldoka, kendini en iyi anlayan, kendi gibi düşünen, kendi gibi gören arkadaşını bulmuştur. Buldok inanılmayacak kadar çirkindir; ancak bu çirkinliğini bir duyulmamı kendini beğenmilik, bir kurum, bir ağırlık maskesiyle örter.

Buldok havlamaz. akademik hırlar. Kılığa, giyme, kuama öylesine değer verir ki; üstü baı eskiye bir adamı görünce sivri, biçimsiz dişlerini gösterir; karalar giymiş, pul pul ŗapkalı bir centilmen karşı duyduğu saygı sonsuzdur.

Buldok ne i, ne de ss hayvanıdır. Ne koyun sürülerini korur, ne de bir salona güzelliğiyle güzellik katar. Buldok, «ar için ar» grnn en göze görünür verimlerinden biridir...»

Görüşü, abanoz saplı bıçak gibi keskin olan arkadaşımın buldok için söylediği ve benim buracığa; boyalarının, çizgilerinin güzelliğini, inceliğini koruyamadan geçirdiğim bu sözlerden sonra düşündüm: Her kültürün böyle kendine uygun yarattığı hayvanlar var.

Çöl ve bozkırlar kültürü; ceylân gibi tez koşan, öküz gibi dayanıklı, koyun gibi süt, keçi gibi yün, dana gibi et veren kısıraklarla develeri yaratmış.

Derebeyliğin örneklik hayvanı, inçe belli tazıdır. Yalınayak kullarının kafalarını uçurarak uçsuz bucaksız topraklarında dolu dizgin av peşinde koşan derebeyi kendine tazıdan iyi bir nesne yaratabilir miydi?

Bir frenk ata sözü vardır: «Bana kiminle görüştüğünü söyle, sana, senin kim olduğunu diyeyim!» gibi bir nesne..

Şimdi de ben, bu yazdıklarımın sonra, şöyle bir ata sözü uydurdum:

«Bana hayvanını gösterin, size adamının kültürünü söyleyim!»

DOĞRU HİÇ GECERLİ

## Düşünceler

### KR VE SAĞIR OL!..

Bir bildiğim vardır. Yazı yazar, güzel yazar. Yazdđđını, yazılarındaki düşünceyi beğenmem, ustalđđını beğenirim. Yeniğeri kavuklarından bir ikisi nasıl hoşuma gider de kafama geğirmeği dnmezsem, bu bildiğin yazıları da öyledir benim iÇin. GeÇen gün onunla karşılıklı oturduk. ylece konuşmaya baladık:

BEN — NiÇin yazı yazıyorsun?

O — Kendim iÇin...

BEN — yleyse yazdıklarığı niÇin bastırıyor-sun?

O — Kendim iÇin...

BEN — yleyse niÇin kendin iÇin yazdđđın, kendin iÇin bastırđđđın kitaplarının üstüne bir de «değeri u kadardır» diye bir sayı koyup satışa Ėıkarıyorsun? Kendin iÇin yazdđđın, kendin iÇin bastırđđđın kitaplarını evinde sakla, canın sıkıldıkĖa birer birer ağıp okursun. Kitabını satışa, yazını ga-

zeteye koydun mu bir, «ben bunu kendim için yazmadım yalnız, başkaları da para verip alsınlar, okusunlar, anlasınlar, beğensinler» diyorsun demektir. Böylelikle «Ar için ar», «Kendin için yazı» görüşü gürültüye gidiyor. Değil mi?

O — Sen yüksek bir görüş işini, yeryüzünün, kitap basmak, satışa koymak gibi aşağılıklarıyla yanlış çıkarmağa çalışıyorsun...

BEN — (Güldüm)

O — İstedişin kadar gül. Ben artistim. Satış, satış, bunları yalnız kitapçım düşünür, ben değil... Benim için yalnız ben varım... Geri yanı...

BEN — (Sözünü kestim). Gözlerini kör et, kulaklarını sağır...

O — Neden?

BEN — Böylelikle boyaların kalabalığından, seslerin gürültüsünden kurtulur, büyük karanlığın içinde kendi kendinle başbaşa kalırsın...

O — (Güldü).

BEN — (Güldüm).

Ayrıldık. Böyle karşılıklı gülmelerle biten konuşmalara bayılırım.

## DANSLI ÇAY... NOEL AĞACI

«Yılbaşını kutlulamak için yaptığım danslı aya gelmenizi candan dilerim.»

Şu yukarıda okuduğunuz yazıları bir kartın üstüne yaldızla dizdirtip bana bir arkadaş göndermiş. Ben, bizde yılbaşını kutlulamak diye bir görenek olduğunu bilmiyorum. Bu bir frenk göreneğı olsa gerek.

Yılbaşını ben ne diye kutlulayayım? Yılbaşıyla öteki günlerin bence bir ayrılığı yok ki... Yılbaşında ne olmuş? Emperyalizm o gün mü denize dökülmüş, yoksa halifeliğın kaldırılması böyle bir yılbaşı gününe mi raslar?

Belki de büyük bir bilgili adam bundan şu kadar yıl önce, böyle bir yılbaşında, adam oğullarına sağlık verecek bir nesne bulmuştur. Öyle mi? Hayır mı? Öyleyse yılbaşı neyime gerek?

Gelelim «DANSLI ÇAY»a... Şekerliyse ayın içildiğini, dereyse geçildiğini bilirdim. Ancak, ister geçilen, ister içilen esidinden olsun, çayın dans ettiğini bugüne dek duymamıştım doğrusu...

Danslı çay... Bu şalçalı makarna gibi bir nesne de olabilir... Öyle mi? Hayır mı? Öyleyse bu danslı çay ne olsa gerek?

Bana «yılbaşını kutlulamak için danslı çay» yapacağını yaldızlı bir kartla bildiren arkadaşına dün vapurda rasladım. Yanında karısıyla üç çocuğu da vardı. Yanaştım, şuna, gönderdiği kartla ne demek istediğini sorayım, dedim. O, bana ağız açtırmadan çabucak söze başladı:

— Görülecek şeydi doğrusu. Bizim çocuklar bayıldılar...

Afalladım:

— Neydi o görülecek nesne? Çocuklar niye bayıldılar? Dedim..

— Noel ağacını görsünler diye bizimkileri ..... restoranına götürdüm. Bir noel ağacı kurmuşlar, görülecek şey...

Bizim arkadaş vapur Kadıköy'üne gelinceye kadar noel ağacını anlattı durdu. Ben bir türlü puntuna getirip danslı çayın ne demek olduğunu sormadım.

### KliŖe santimiyle ölçülen saygı...

Adını yazmak istemez, «Bilmem ne derneği» diyelim, bir yıllık alıŖmasını, bir yılda yaptığı iŖleri anlatmak için bir «Yıllık» çıkarmak istemiŖ. Geçen gün bir kitabımı bastırmak için gittiğim bir baskı evinde bu «bilmem ne derneği»nin yıllığına girecek yazıları diziyorlardı. «Yıllık» on altı yaprak olacakmıŖ. Dizilen yazılara bir göz attım:  yaprak «Bay umumî müdüre», iki yaprak «Bay müdür muavinine», bir yaprak «Bay baŖktibe», yarım yaprak ta «Bay Ŗube Ŗefine» ayrılmıŖ. 16 yapraklık bir Yıllığın altı buçuk yaprağında «Bay umumî müdürün, Bay müdür muavininin, bay baŖktibin, Bay Ŗube Ŗefinin» değerleri göklere çıkarılıyor, kendileri Ŗyle aslan, böyle kaplanlar, onlar olmasa dernek yaŖıyamazdı gibi sözler ediliyor.. İyi, on altı yapraklık bir «Yıllık»ta bu kadarı biraz çokça gibi olsa da, ne yapalım, «Bilmem ne derneği», «Bay umumî müdürünü» vmemezlik edemez ya? Bu, sırası gelsin gelmesin, yeri olsun olmasın bir basamak

üstümüzdekini övmek huyundan öyle çabucak vaz geçemeyiz elbet!...

Ancak, derneğin yıllığını sıraya koymak için baskı evine gelen iki bayın arasında geçen konuşmaya kulak kabartınca afallar gibi oldum doğrusu. Bu baylar, Yıllığa basılacak klişeleri getirmişler. Birinci bay ikinci baya diyor ki:

— Olamaz kardeşim, «Bay umumî müdürün» klişesi «Bay müdür muavininin klişesinden yarım santim kısa! «Bay umumî müdürün» «Bay müdür muavininden» bu yarım santim kısa klişesini nasıl «Yıllığımıza» basabiliriz? Düşün iki gözüm, «Bay umumî müdürün» klişesi «Bay müdür muavininkinden» yarım santim kısa olsun! Bu duyulmuş, işitilmiş, görülmüş müdür? «Bay umumî müdürün» klişesi yarım santim kısa!.. Bu sıra saygı gözetmemek demektir..

· Birdenbire içimden bir coşkunluktur geldi:

— Ne çıkar baylar, «Umumî müdürün» klişesi «Müdür muavininkinden» yarım santim kısa olursa ne çıkar? Bu ne diye sıra saygı gözetmemek olacakmış? Ne gündenberi saygı, sıra, klişe santi-miyle ölçülüyor? diyecek oldum... Demedim... Diyeceklerimi buracığa yazdım işte!... Anlıyana sivri sinek saz, anlamıyana!...

## RADYO!..

Siz bu başlığı okuyunca; benim, İstanbul Radyosunu ele alıp şu on gündenberidir karanlık bir katolik klisesi gibi «Noel ağacı şarkısı», «Noel kar serpintisi», «Noel çamları», Noel elinin körüsü diye, lâik bir ülkede, İsa propagandasıyla kafanızı şişirilişine çatacağımı anlamışsınızdır. Günün birinde İstanbul Radyosunda «Mevlût» okunduğunu duyar sanınız şaşarsınız gibi geliyor bana. Bizim Radyo sarık mı sarıyor? dersiniz... Ancak, saygı değer radyomuzun «Noel bilmem nesini» çalarak boynuna sekiz kiloluk bir haç; bu dince kılıkların yasak edildiği devirde; sırtına bir papaz cübbesi geçirdiğini neden görmüyorsunuz?

Adam oğlunun kafası, adam oğlunun eliyle yaratılan, maddeye ve adam oğlunun yaratıcılığına inanışımızı arttırması gerek olan radyo...

Bu, gökyüzünde görünmez kuşlar gibi dolaşan en işitilmez seslerin koskocaman kulağı, uzakların

uzaklığına ses veren bu ışıklı ağız, karanlıklarda kaybolmuş bir masalın propagandasıyla mı uğraşacak?

Kendi kafamızın yarattığı gölgelere kendimizin kul köle olmamız yetmiyormuş gibi, bir de kendi kafamızın en yakışıklı, en dinç, en verimli oğlunu ona uşak mı yapacağız?

Coştum. Daha diyeceklerim çok. Susayım daha iyi!...

## BU BÖYLECE BİLİNE!..

Yazı yazan baylardan birisi, benim «83 yaşında delikanlı» ve «ptğm el» adındaki iki yazımı ele alıp bundan yıllarca önce Abdülhak Hâmidin çevresinde yapılan bir düşünce kavgasını anıyor. O kavgayı yapanlardan o günlerde hıncını alamamış gibi, yıllarca sonra beni basamak yaparak atıyor, çıkışıyor...

Benim, yukarıda adı geçen iki yazımla bu yıllarca önce yapılmış düşünce çekişmesinin arasında nasıl bir baē olabilir diye o eski günlerin gazetelerini, mecmualarını karıştırdım. Gördüm ki o geçmiş karışmış güzel, din kavgayla benim iki yazım arasında en küçük bir ilişik bile yoktur. O günlerde Hmidi baltalıyanlar, ne onun bir ozan olduğunu tanımamazlık etmişler, ne de bu adam kültürlü deēildir demişler. Onlar, Hâmid dhi deēildir, o bir put kılıēına sokulmuştur, putlaştırmış Hmidi yıkmak gerektir düşüncesini ne sürmüşler.

Ben, Akşam gazetesinde temiz türkçe denemeleri yapan Orhan Selim, bugün bunun tersini sy-

lemiyorum ki... Eğer, bugün putlaşmıya karşı yine bir düşünce savaşı açılacak olsa; bir yandan, gider, büyük ozan, büyük kültürlü adam, 83 yaşında sona eren bir akşamın eşiğinde güneşlerin kızıllığı vurmuş bir kaya parçası gibi dimdik durarak «MEÇHULE TAPMA. İNSANA TAP, DEDİM» diyen büyük delikanlı Hâmidin elini öper; öteyandan, zorla putlaştırılmak istenen Hâmid'e karşı bütün gücümle balta sallardım!..

Şu yukarıda yazdıklarım, Akşam gazetesinde inandığı bir işin, temiz türkçenin denemelerini yapan Bay Orhan Selimin bu iş için söylediği son sözdür..

Bu böylece biline!..

**ŞİİRLERİN VE YAZILARIN  
FOTOKOPİLERİ**



## غیره

ستوب :

فره :

زیتوق :

دور - دی .

مه

باش بارماغی نه

ده قوندردی .

آکچمولا تور، دینامو، موتور، بخار، برین

اک - ترک

تروردریک

دور - دی .

خیاب طوغله باجاردی دوشنلر دوکا قالدی ،

قوبدی قاجیلر .

• - باطرزن سوتاز وار .

• - قوش تافونه .

• - ایشلیور .

• - تله راف

• - تهر کیلش ماکنه بوم بوش

• - قوش

قارشیمه دورما او نالی

هانفاده نه وارسه لوریت آنلا پاراق

قوشک شهره

قرق ایکبک و طبار ، طانیق

نه بولورسه کنز

یشدیرک . .

بردن

یشلت، مونوسیفلت، اوتوموبیل، اوه بوس

وزی دومانه فاندیلر دوشنی توزه

فقط

به برد

اکشی بوزا ،

نه ایلری

نه کری

باح ح ... فیس س س ...

باطلادی لایه بکری . .

کچ قالدیلر

کچ

دان

دان

دان

تیقانا طامره و

ابدلی اعلان

عمومی عهرو ...

. ح .





## مشتراك زحمت

كوزلریمز

شفاف

تمیز

داملالردر ..

هر داملاده

ده میره جان ویره من دهانك

بر كوچو جوك

دره سی واردر ..

شفاف

تمیز

داملالریله كوزلریمز

بر عثمان ایچنده برلشمه سیدی اكر،

هر ذره

داغیا سایدی باشقا بریره

دینامولرله دوربینلری چفتلشدیرمرك

چلیك داغلری قوف بركلهك کیبی دوندوره مه زدنك ..

2000

2000

2000

مشتراك زحمتك شاه اثريني

يايان

اوني بوجور بيراقان

استنار آتشي

شعاع سز كهريت كيي سوندورمه مزدك ..

شفاف

تميز

دامالاريله كوزلر يميز

برعمان ايچنده اوقادار قاريشدي كه ،

قاينايان صوده بوزي

ناصيل اريتي سه كز ،

ايسته بزده

برر يمزده

اوله غايب اولدق ...

يوكسلدي مشترك زحمتك شاه ازي ..

ده ميره جان ويره ن دهايي بولدق ؟

• ع • ن



## آيدىنلىق

آيدىن آيدىنلىق آيدىنلىق .

آيدىن آيدىنلىق بىزگە

كۆكەنلىك بىزگە .

كۆكەنلىك بىزگە كۆكەنلىك بىزگە

كۆكەنلىك بىزگە .

بىزگە

بىزگە

بىزگە .

بىزگە بىزگە بىزگە

بىزگە بىزگە

بىزگە بىزگە بىزگە :

بىزگە

بىزگە

بىزگە

بىزگە !



اوت اونلر ،  
 اون — نر  
 قوف چينارلر كي قارانلقلرده سالانوب ييقيلر كن ،  
 اونلري بن  
 آتس آيدينلغمك آلتنه قوياراق ،  
 اوياراق  
 كوز بيلكرينك ده ايكفي ؛  
 آيدينلاييبورم  
 كوكلرينه صاپلامان بالطمه مزك  
 چليكني !  
 آيدين آيدينلق آبي — دين — ليقي !  
 ناظم حكمت



# شاعر

شاعرم ،

شمشك شكالريني شعرلرېمك

جاده لرده ايضليق چالارق

قازيرېم

ديوارلره .!

۱۰۰ مترودن

جيفتله شهن ايكي سېنه كي سېچه بيله ن ايكي كوزوم

البتده كوردى

ايكي آياقلىلرك ايكي يه آيريلديغنى !

ن -

م .

هانكېسندن اولديغنى آكلاماق ايتيورمك

جېمه صوق

قافاكي !

اورده

د آيدينلنى ، اوقويان قارا اكك

سكا دوغروبى سويلر ...



شاعرم  
 شعردن آكلارم  
 اك سوديكم غزال ؛  
 « آتى دورنيغ (۰) ، پدر « انكك ، !  
 شاعرم

بريل باغان ياغور قادار شعر يازدم ،  
 فقط اصل  
 شاه اريمه

«قونتر وكتويستومارقيست» رومانم باشلامق ايجين  
 حافظ « قاپيتال (۰۰) ، اولماي بکله يورم !!

(۰) « آتى دورنيغ ، نكلك «دورنيغ» قارشى يازدينى  
 .شهور ائريدر باقينده « آيدبناق ، كلياني مياننده! نشر  
 ابدله جکدر اوقونماسى توصيه اولنور .  
 (۰۰) « قاپيتال ، مارکسک .شهور قاپيتاليدر .

10

11

12

13

14

15

16

دو نیا عمله حرکتی تاریخنه

یایندن فیرلایان اوق

یایندن فیرلادی اوق ،

منزل ابراق

چوق ابراق

چوق .

هدفدن بر اثر یوق .

منزل ابراق

چوق ابراقدی ،

اوق اوچوشده اوسته دکل جراقدی

هوالرده قانلی قناد قیریقلری براقدی .

هر آن

پیشنده قالان

بو ایجیه اوزون قوشوک

مدیداهتزازلری چارپان و چارپیلان براوچوشک .



بو اوچوش  
کوکده کی ییلدیزلر  
قادار

ییل سوردی .  
وفا که کون دوغوسی قانله کوپوردی  
اوق هدفک قیرمزی قلبی کوردی .  
اوق اوچوشده اوسته اولدی غیری چراق دکل  
او ایرا....ق  
منزلی آرتق ایراقدکل .

---

دهده تاریخ یابی وهرن  
بزیز کرمن  
اوجان اوق که حیاتمزدبر قوش مثالی  
هدف قورتولوش مثالی .

ن . ح



## هيجانمز

هيجانمزده

شاها قالغان بر آتک

دولى

چيز کيلرى

يوق .

هيجانمز

رايلرك اوسئنده قاياركن بيله

چليك هيكلكى قايب اينهين

بر

لوقوموتيف .

اويله بر لوقوموتيف كه

اك كوچوك چويسنك

چاقيلماسى ايچين

هر قيوريني ماترياليست بينمز

آچيلوب قاپاندى دو كومرله ،



كونرله  
 معادله حل ايندك  
 اونى قوتده تكامل كې يوكىلىدك.  
 او بزم شعور يميزك اوغلى  
 او او قادار بزم كه  
 ازمك ايسته ديكمزي  
 رايلىر ينه قونولان بر باقر اونلق كې اذر  
 فقط  
 بر آن بيله براقسه آلتنه چكد يكمزي يولى  
 پارچالانير ؛  
 چونكه او ساده بزم  
 ساده بزم شعور يميزك اوغلى.

ن . ح



معناده اك اوڭ صافده بولنان صنف عمله صنفيدر واولن  
طرز تلقى جهانى اولان ديبالكتيك ماترپاليزمده جمعيتك  
مترقى انكشافى عكس ايتديرمكده بد .

ن . ح

يئنه بو بحثه دائر : علم

حمايت - حر كنندرا . . .

حركت - تضاد . . .

جمعيت طبيعته ياشيمى غيرتلافه

متفكر ، صفرله چكش بچاق .

ايسته باق !

بو بزم طبعيزده دونن

برم اوبنادينمز سينه ما شريدينك

بينمرك پرده سنده « علم » دينن

چيزكلش رسي وار ! .

« علم » قاوغادان دوغار

قاوغا ايجندره « علم » .

ع . ح



موسس

فرنگ کوردوکی کوردو

## ۷ تشرین ثانی شرق غرب

۱۰۰ در

وکی

لنت

لوس ، حدر ، آردوس

خادروان

کولر بجهرد ، دوسر جلد سکن

بهرات ، دوشه

بک و پنجه و خاه

سازد لودن ، لاجور صلی ، پهل

ورد لوی قبالی قه سمر

آهنگر کرکک دودور

دور کورده ، بیلر ، قالی سلسر ، دی دودور

ابنه فرنگ شامییتک کوردوکی شرق

ابنه

دودور ، ر بجهرد ، صلی

کوردو ، نه ،

لاکر

۱۰۰ در

10

11

12

13

14

15

16





بیاض دهل مولورین آدنی منز ...  
 آنادولی آمدن بانه  
 « آرمزونه ک (۲)  
 تمام میدان اولی.  
 آسبالک بفری دولی  
 حرف  
 یوناباق  
 آرنی ..  
 بیفتی به .. بیتنی ..  
 اهیگزدن بوی  
 جان و بره بیل به  
 آچلقدن مولی اوکوزیمزه .!  
 بورلوا ایه اکر  
 کوزوکه سین کوزوضه .!  
 حنی  
 سن  
 سن ، پهلونی  
 ساری موخا با دمیلیرمزدن  
 بربریمزه  
 بکن  
 تیغوه بکن  
 سندن داها یقندریمزه ،  
 فرانسز ضابطی ..!  
 فرانسز ضابطی سن  
 او اوزوم کوزلو ، آزاده بی ، (۳)  
 بر اوروسبودان  
 داها چاقوی اوخوندک .  
 لیسزه دهکدیکله



آزاده طاشی  
بر تاخا مدد کی طوبه طوموك ! (۱)

بیله بنر

بیلین :

سن بر شارلاطانن باشقا بر شی دکیلک .

شارلاطان !

چوروك فزانسز قوماشلری

بوزده نیوز احتکاره شرق ساتان

په-دلوک ...

نه دوموز بر بورژایمشك مکر ،

ماده دن آیری روحه ایناسایدم اگر ،

شرک تور تولدونی کون ،

سک رو-کی

کورری باشند چارمینه کره ر

قارشینده سیخاره ایچردم .

بن البی سزه وهردم

سزه وهردك بز البیزی

قوجالایك بز

آورو باتك « سان کولونلری » ! ... (۵)

سوره لم یان یانه بینه بیکمز آل آلری .

مقل بالین

بالک

فور تولوش کونی آرتق سابیل

اوکومزده ، شرک کله-ک حصان بیل



بزه قانلی مندیلنی سالابور .  
 آل آنلا، بیز ایمیر بالیزمك كویكنی ناللابور .  
 ناظم حکمت

- 
- (۱) باربا ( هندستان لیلرک اک فقیر لسی  
 (۲) ( آرمستروانغ ) انگلتره ملک - نلاح کابریقه سی  
 (۳) ( آزاده ) پیه رلونی اصلی فرانسیز محررینک نورکیا  
 خنده یازدیننی بر رومانده کی قادینک اسمی  
 (۴) پیه رلونی حرب عمومیده چناق قلعه بی طوبه طوتمندر  
 (۵) ( سان کواوت ) فرانسیز انقلاب کیرنده اختلاجی  
 مملکه و فقیه خلفه و یوبیلن ام  
 نورکجه سی، مورخ معنوت عبدالرحمن شرف بکه کوره «دولسز»



# آيدىنلىقچىلر...

شو،

شودە ،

شورادە كىدە ،

شورده كى اينجىلر كى ھېسى .

شونلر كى ھارىسى ،

شو آتېچىك كىندى . قىزى ، قارىسى ،

شو شىندو غىرى ، شو واطدان ،

شو پاھرونى سىلاملايان اوستا باشى دىكل

اوتە كىسى ،

شو بول باھارى دالغالى ايكى كىچىك

ايكىسى ،

شو ايكنەدن

بارماقلىپ دىكىش دىكەن

قادىنلر ،

شو تاشل بولرى چارغىرىپ طولايان

داغلىردن

داغلىرە

كوشىقووالايان

كويلى ايرغاد،



نو مارقك قافاسى  
 له نيك كوزوبله بازان محرد ،  
 سو كرا بوشمرى سوبله بن شاعر ،  
 موق بونلك  
 شونلك  
 اونلك

## هپسى

مېنىك آلنده اوراق چىكىدور. ناس  
 هپسى آيدىنلقچىلردن ؟

هپسى آيدىنلقچى !

ناظم حكمت

(6)

•

•

•

•

# آياغه قالك افنديلر!

بەممەي قابورخازندە آتشي برورەك بربە  
ادارە لامبەسي نامان اداڭ

بەممەي! آرمود سانار كەي

صنعي دوقابلە سامان صنعتكار!

ابند بلكە كار

قانايچى ياتىكە

سولايك دە. قافاكي دكانكە

دكانكي يەدى قات برك دېنە صولاك

يە آتشر سني

باغل ساجلر كدن طوفوشدورارق

بر تربه موي كەي دامە دامە اربەجكە

چك الئى صئك ياقاسندن

## چك!..

## چكىز

بىقلىرى بوماناى آمىككز

سوزييور كوزلربى حالا

• فويده جىلاق بىغانان • لىلاجه قارنى •

قط ايتە بوكون

• آبدىلنك • آغزىندە كي آتش بورورلە

چالينيورر يىكي صئك مارشى:

# آياغه قالك افنديلر!

ناظم مكن



# رسم کچید

طون ! طون ! طون ! . . . .

نیق قارتر ، نات پینکرتون !

کاپچه ، بروونیک ! . . .

تیک . . . تیک . . . .

شرلوق هولس !

سهی کرا

هس ، پهس !

دور ! . . .

پوصو قور ! . . .

کوشده بر باش

یاواش !

طون ! . . طون ! . . . طون ! . . .

نیق قارتر نات پینکرتون !

بر ، ایکی ، اوچ !

صول ، صاغ ، صول ! . . .

بوشالندی معدده سفی یتیش یدی قاراقول !

رسم کچید وار بو کوزده

قابومزک اوکند.

قهقهه لریمزی دیشلریمزده بر چوبوق کبی صیقالم،



سیره جیهالم ا . . . .  
ایشته کونه بی دوندیلر  
کوروندیلر :

## الداوکه «قانبور» کلیور ،

ملغت طولی چکه جیه سی ا که سندن بو که لیور .

صفتک بر جوان پیریدر بو !

هپسک امیرالامیریدر بو ! . . . .

قانبوره قندیلا بر سلام چاقدق ،

صو کرا کوله رک باقدق ،

اون آدیم آرقه دن کلن ییچینه ا . . . .

۷ ۱ لق بر بیل طوبی طاقش قیچینه ،

قابامش کوزلرینی بالطوستک یاقاسی

آینا کی پارلا یور بالاسه اسنک طوفه سی .

۲۰ اوقه ییچیه مده یالپا وورمام دیور ،

ها آ آ آیت ! . . . قوش اوچورمام دیور .

بو فهم پانامک خبر الحافی ،

آ فی کیور . . . آ فی . . . !!

بورنکارمک طاووس نوشلری

پشیمیزدن طیرمانیرلر یوقوشلری ؛

ایذیشلرده قایب ایتمه مک ایچین بزی کوزدن ؛

داها آتیک اولورلر ۵۰ یاشنده براو کوزدن .



قىزماپورز اولنرە  
قىزىلماز ،  
آجىنىر  
بويە تىكە اوبونچاق اولانلرە  
آرامزده اولنرك يالكز براسى وار :

زواللىلر !

ناظم حكمت





اوستامزك تولومى

1

كلبك ا

فیصل طابق طاہر دلی کہی داغری دوزکہ پورہ کلکتہ

کومور ، بیزن ، فاز قوقوسی اتین فکزد.

ماوی ابنی بانى كومانكرى كى رك كلكت ۱ .

كلبك :

## کزدہ چنل تار

سپاه طوغه باجارك دودوك سنى !

كلبك :

آبدلتجیلر قادار سبق و ساغلام کلیک ا

برخبرم وار سزه ،

زوجکے دے دے میرا نکالی جا لیں تو تہہ بن رہا ہے!

فقط

اك بويوك نهلك

اك بوجوك كدر

قىراماز بىر بىر كىتەن قوللىرى زىچىرى

کتابک

مولدی له نین

### عکس ضرا

! 34

مالاز ::



# يالان.!!!

كېتىدىن كېتەتتى  
كەتەرلەك دېھرى ئۆلۈر  
ئول - مەز  
ئولە مەز

عەسەرلەك دۈنۈم بېرىشكە ئاۋەكە كېتىدىن ئادام !  
ئورۇنلاردا قەدىرلىك ئاۋەكە سېتىدىن ئادام  
ئاقىل بولماق  
ئادەتتە كۆزلىرىنى ..!

يالان !

يالان، يالان !

يالان سۈيۈرۈشكە ئالان  
ئادەتتە دۈشمەن ئۆلۈرى ھېچ  
ئەينەك سۆزلىرىنى ؟

ئەينەك سۆزلىرىنى

ئوقۇيۇك !

ئوقۇيۇك بۈگۈن -

ئوقۇيۇك ھازىرقى

ئوقۇيۇك ئىككىنچى دەرىجىلىك چوققىسىغا قىزارىق

ئوقۇيۇك !

ئوقۇيۇك ئەينەك سۆزلىرىنى !

ئوقۇيۇك بۈگۈن -

ئول - دى !

ئولۇم

بۈگۈن - ئازىمەتتە !



فقط

بو کون

مر

بروله تر

بارین

بارینکی صفت-مز جمینده مر یکی دوغان چوجوق

بولاجاق کندی ماده-سده له یئنگ شمورپی !

تولدی بویوک اوستامز

## تول-دی

لاکن آرق-منده قولى باغلى براقادی بزی ،

بزه صمتك سربى او کره-توبه تولدی !

عاملا یا جفز

## شاه اثریمزی !!

تاظم حکمت



## اون بش يارا

کو کسه اون بش يارا وار ا  
صابلاندی کو کسه اون بش قاراساییل ییچاق ا  
قلم یه جاربور  
قلم یه جارباجاق ..

کو کسه اون بش ياراوار ا  
صاریدی اون بش يارامه  
قاراقانن ییلانیر کی قارائق سولر  
قاراده کیز بولماق ایت بور بی ا  
ب غماق ایت بور بی  
قانی قارا کق سولر ..  
صابلاندی کو کسه اون بش قاراساییل ییچاق  
قلم یه جاربور  
قلم یه جارباجاق ..

10

11

12

13

14

15

16

کو کسمه اون بش یارا وارا!  
 ده لیلر کو کسی اون بش یار دن  
 صاهیلر که دورماز آرقق قلم کد: بدن  
 قلم نه چار یوز  
 قلم نه چار پاچاق :-  
 یادی اون بش یار آمده اون بش عصیان آلهوی  
 قهریدی کو کسمه اون بشه را را ایل پاچاق!  
 قلم  
 قاتل قهریل رب اوراق کی چار یوز  
 چار - پاچاق :-

نظم حکمت

۱۹۲۱ - کانون ثانی ۲۸





کتاب

قزیدق اوز بشلرک ا-منی

قنلی قزیل بر مرمره ..

بر چلیک آینه در کوزلریغز

اوز بشلرک رملنی

کورمک ایته بتره .

۱۹۳۱ - کافوز ثانی ۲۸

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

# قومسامول

قیزیل بایراق چکیلدی کره مک محورینه !  
محورک قطبدن چیقان اک سیوری یرینه ! .

اوزون آغیر بالیوزلری بللرینه طاقارق  
کسکین اوراقلری کونشده شمشک کیی چاقارق  
بکیور پوصو  
پروله تاریا اوردوسی ! .  
سنده آتلا قیزیل قنبر طایه

حاضر اول !

قومسامول !

قاوغایه ! . .

قاوغاده قوتلی دینج  
بر آغریدن کلن دلی بر سوینج  
صیچرار آتلار کوپوکلنه نیر چاتلار  
قافاک - ده



های - دا

سیاض اوردولری دومانلی افقلا کبی اوکنه قاتان  
دورت مال کیده ن آتک اوزانان بوینه یاتان

یالین قلینج

بر قیزیل سواریک . . .

غمک، کدرک توپلرینی برقادا طاووق کبی یول

قوتلی اول !

نشلی اول

هایدا قوم سامول !

ناظم حکمت





## تورکیاده عمله صنّی و عمله مسئلهسی

تورکیاده بر انقلاب اولدی : بورژوا انقلابی . بو انقلاب تورکیانک تاریخی انکشاف سیرنده ایلری به آتیلش بر آیدمدر، فقط صوک آدیم دکلدرد .

بورژوا انقلابی کندیلله برابر کندی ایچندن کندی اجتماعی و اقتصادی سیستمه منه ضد برچوق قوتلری، مسئلهلری اورتایه آتار . بو قوت و مسئلهلرک اک مهمی عمله مسئلهسی، عمله صنفیدر . بناءً علیه تورکیاده ۳۲۴ دن اعتباراً باطلاق ویرمتی اولان عمله مسئلهسنک بو کون آرتق بویله هرکک آغزنده دولاشماسنه هم حکومتی هم سرمایهبی بو قدر مشغول ایتمه‌نه شاشماق لازمدر .

بو کون تورکیاده عمله مسئلهسنک و عمله صنفنک اهمیت کسب ایتدیکنه اک بویوک دلیللردن بری ده عمله قطبینه متضاد و متقابل قطبده بولونانلرک بو مسئلهبی حتی بو صنفی کلیاً رد و انکار ایچین بعضاً قوباردقلری یایغاره‌در . بز بو افندیله صوریورز : مادام که تورکیاده عمله صنفی و بناءً علیه عمله مسئلهسی موجود دکلدرد احواله نه ایچین غیرتلاقیرینی بیرتارجاسنه باغریورلر ؟

موجود اولمایان بر شینک زوله احداث ایدلمه‌سندنمور قورقیورلر ؟ بییج عمله صنفی و عمله مسئلهسی کی اقتصادی



و اجتماعی بر شایقی یوقدن وار ایتک قابلدیر ؟ عمله  
صنی و عمله مسئله سی باطلیجان میدرکه کیدوب  
اونی جارشیدن صاتین آلام ؟ معارضمز افندیلرک بو  
سؤاللره ناصیل جواب ویره جملکری بیلیمه یورز . بزم  
بیلدیکنر بر شی وارسه اوده تورکیاده عمله صنفک و  
بناء علیه عمله مسئله سک موجودیتی در .

صنف دیملک استحصال سیرنده عینی موقعی اشغال  
ایدن وعینی اقتصادی منفعلر اطرافنده طویلانان انسان  
؟ مه لری دیملکدر . بو کومه سک مقدار آییکی یوزبیک بر میلیون  
ویا اون میلیون اوماسی اوصفک کی قوتی چوغا: پرویا آزالیر ،  
مثلاً: انگلتره ده عمله صنی روسیاده کی عمله صنف نظراً کینه  
مقداراً قات قات قوتلی اولدینی حالده کیفیه چوق قوتلر در .  
انگلتره عمله سک مقداری اون میلیونلره بالغ اولدینی  
و بو کون بریتانیا ایچه راتورلنک باشند سوزده بر عمله  
حکومتی بولدینی حالده انگلیز عملی محکوم بر صنفدر  
حالبوکه روسیاده روس عملی حاکم بر صنفدر .

همد نه دیملکدر ؟

عمله استحصال آلت صاحب اولمادی ایچین ایش  
قوتی معین بر وعده ایله صاتان حقوقاً سربت فقط  
اقتصاداً اسیر بر انسان دیملکدر . تورکیاده بویه انسانلر  
وارمیدر ؟ واردر . نه قاداردر ؟ ۲۰۰ ۰۰۰ قاداره بونلر  
تورکیا جیمفک اقتصادی حیاتنده طالمیدرلر ؟ هیچ  
شبهه سزکه اوت . او حالده بزده عمله صنی موجود در فقط  
بزده که عمله صنی ایله فرانسه ده کی انگلتره ده کی عمله  
صنی مقدار ، شعور و تشکیلات اعتباریله قیاس ایتک  
قابل دکلدر . فقط شونی اونوتماق لازمدرکه فرانسه



انقلاب کبیری یعنی بورژوا انقلابی وجوده کلدیکی زمان فرانسه ده نه بو کونکی کبی معظم قاری قارل سرمایه لری میلیارلره وارن باقار نه ده او قاری قارلده چالیشان او باقارل طرفدن استثمار ایدیلن اون میلیونرله تشکلاتی شعوری حمله واردی . بیه هیچ شبهه یوق که بزده کی حمله صنفی شعور اعتباریه جوق کریدر اونده هنوز [ بویه اولمالیدر ] دستور منفی [ اویه اولمالیدر ] بویه اولمالیدر [ دستور مثبتی تحول ایتمه مشدر . فقط تورکیا حمله نک شعوری اونی بو تحوله کورتوره جک سیر اوزرنده ده در . و بو سیر اوزون سورمه جکدر . مادام که تورکیا ده حمله صنفی واردر بناء علیه حمله مسئله سی ده موجوددر حمله مسئله سی سی ایله سرمایه آراسنده کی اقتصادی ودولاییه سی سیاسی مجادله دن دوغار . بونک بر جوق صفحه لری واردر . تورکیا ده حمله مسئله سی بو کون آشاخی یوقاری شو صورته تبلر ایدیور :

۱ — داخلی سرمایه خارجی سرمایه ایله رقابت ایتمک و تراکشی یا عاق ایچین حمله یی قابل اولدینی قدر جوق و قابل اولدینی قادر انصاف سیر صورته استثمار ایتمک ایستیور . بونی : « حمله مملکتک ، وطنک اقتصادیاتی بوکنتک ایچون فدا کارلنی یا مالیدر . یعنی آزاجرته جوق زمان ۱۳ ، ۱۴ ساعت چالیمالیدر . ایلریده بو فدا کارلنی اولک ده سعادته سیبت وبره جکدر . یعنی بویه سی چو فالاجاق هفته ده بر سیجاق جوربا ایچمه ییله جکدر » شعاری آلتده اوکه سوربور . بوکاکارشی حمله دیبورکه : « وطن ایچین ، مملکتک اقتصادیاتی بوکنتک ایچین یا ییلاجاق فدا کارلرک همنی بزم اوستمه بندنیرمه کزه ونی دولاب بارکبری کبی استثمار ایتمه کزه مساعده ایتمه ، چونکه بک احلا بیلوم که سرمایه دنرک ملتی دینی ایمانی نه اولورسه اولسوز اولک

the 1990s, the number of people in the world who are undernourished has increased from 600 million to 800 million.

There are a number of reasons why the world is not doing better. First, the world's population is growing rapidly, and this is putting increasing pressure on the world's food resources. Second, the world's climate is changing, and this is affecting the world's food production. Third, the world's food distribution is becoming increasingly unequal, with the rich countries consuming more and more of the world's food resources, while the poor countries are consuming less and less.

There are a number of things that we can do to help solve the world's food problems. First, we need to increase the world's food production. This can be done by increasing the area of land used for agriculture, by increasing the yield of crops, and by improving the efficiency of food production.

Second, we need to improve the world's food distribution. This can be done by increasing the amount of food that is available to the poor, by reducing the amount of food that is wasted, and by improving the efficiency of food distribution.

Third, we need to address the world's climate change. This can be done by reducing the amount of greenhouse gases that are emitted, by improving the world's energy efficiency, and by developing new technologies that can help to reduce the world's carbon footprint.

Finally, we need to address the world's food inequality. This can be done by increasing the income of the poor, by improving the world's social safety net, and by ensuring that everyone has access to the world's food resources.

There are a number of things that we can do to help solve the world's food problems. First, we need to increase the world's food production. This can be done by increasing the area of land used for agriculture, by increasing the yield of crops, and by improving the efficiency of food production.

Second, we need to improve the world's food distribution. This can be done by increasing the amount of food that is available to the poor, by reducing the amount of food that is wasted, and by improving the efficiency of food distribution.

Third, we need to address the world's climate change. This can be done by reducing the amount of greenhouse gases that are emitted, by improving the world's energy efficiency, and by developing new technologies that can help to reduce the world's carbon footprint.

Finally, we need to address the world's food inequality. This can be done by increasing the income of the poor, by improving the world's social safety net, and by ensuring that everyone has access to the world's food resources.

بکانه غایبی وطن وطن دکل جینی دوله دورما قدر . اساساً بن  
 آلدیم بومیه وچالشدیم زمان آوروپا و آمریکا عمله سنک آلدینی  
 بومیه وچالشدینی زمانه قابل قیاس دکدر . سوکرا شمد بک  
 یا باچاغی فدا کارملرله ایلریده سعادته قاووشاچاغی ادما ائک  
 کولو بخدر . چونکه آوروپا و آمریکا عمله لری بدن قات قات  
 فضله اجرت آلدلری نیاروبه کیندکلی بیرا ایجدکلی حاله  
 بیله طبق بم کی استحال آلتدن محروم اقتصاداً اسیر وهر  
 زمان ایشیز قالمه محکوم ییماره لدر ، اگر اونلر سزک بکا  
 وهدا بنده بککیز سعادته نائل اولش اوله لردی مترا یوزلر آلتنده  
 غره ولریا پارلمیدی ؟ واورالده عمله مسئله سی بزم بوراده کندن  
 دها ککین اولورمیدی ؟ اقتصادی و سیاسی وضعیتلر دن ممنون  
 اولایان عمله کتله لرینک قارشینده دونیا بورزووازی متحد  
 بر جبهه یاپمخه چالیشیرلمیدی ؟ . حقیقته انکیز ، فرانسه ،  
 آلمانیا ، آمریکا بورزووالرینی بر برلرله موقت بر زمان  
 ایچین اولسون آکلاشمايه - وق ایدن سبب هینک  
 مشترک دشمنی اولان آوروپا و آمریکا عمله سی در .

II- عمله مسئله سنک ایکنجی وجهه سی تورکیاده کی  
 اجنبی شرکتلرله تورک عمله سی آراسنده کی تضاد در .  
 تورکیاده کی اجنبی شرکتلری ایستلرکه بابالری بوندن  
 ۱۰۰ سنه اول حق شجده بیله هندستان ، چین ،  
 مصر و سائر یعنی متعلکه عمله سی ناصل استثمار  
 ایدرلر تورکیاده کی برلی عمله یی ده اوپله استثمار ایستلر .  
 فقط تورکیالی عمله بوکا مساعد ایتیمور چونکه  
 او استقلال محاربه سنه اشتراک ایتدیکی زمان نظر اعتباره  
 آلدینی اک مهم نقطه لردن بری ده تورکیانک متعلکه  
 حالنه کلوب کندی سنک بر متعلکه عمله سی کی ایکی  
 منلی ایکی طرفدن استثمار ایدلمه سیدی .  
 تورکیا عمله سی کنرینک اجنبی شرکتلر طرفنده بر  
 متعلکه عمله سی کی استثمار ایدلمه مساعد ایتیمور .



تورکباده عمله مسئله نك اوجونجی وجهه سی  
 تورکیایه کیرمک ایستین اجنبی سرمایه نك سینمارلریله  
 تورکیا عمله سی آراسنده کی تضاددر . بوسیممار افندیلر  
 دیورلرکه :

تورکیایه اجنبی سرمایه نك کیرمه منه عملکتی معصور  
 مدنی برحاله سوقامانه اك بویوک سبب بزدهده عمله لرك  
 تارمزجه حرکته باشلامالریدر . بوافندیلر . ویریلرجه  
 جوابی بوقاریده ویردک . فقط شونی ده علاوه ایده لم که  
 چتر پروژه نك تورکیایی اعماردن واز کچمه سینه  
 تورکیاده کی عمله حرکتدن تورقاسی سبیت ویرمه مشدر .  
 بزبرجوق مثاللریله کوروپورز که تورکیاده اجنبی سرمایه -  
 سیله تورک عمله آراسنده چیقان هر قاوواده عمله دکل  
 فقط اجنبی سرمایه سی حمایه کوروپور .  
 دردی طرف حکومت اید عمله آراسنده کی آکادمیا .

مانعده .  
 حکومت عمله نك تشکیلات یا عیاسندن وایلی ده  
 تشکیلاتی قوتل و سیاسی بفرقیه مالک اولاراق اورتیه  
 جیقماسندن تورقویور . عمله ایسه بوقوبقوی شیمدیلاک  
 لزومندن فضله کوروپور .

تورکیاده عمله صنایی بوتون دنیاده اولدینی کبی  
 تشکیلاتی تاجق مجله کندی بمونلری سی چجه ک  
 وجمیتک تاریخی انکشاف سیرنده کندی وظیفه سی  
 یا باجقدر . فقط بوکون اوندن بوقادار جوق تورقواق  
 و عملی آتارسی حالده . باقاراق ماطل بروضیته صوقا  
 بیلیمک دوشونمک بر آرفضله اوهاملی اولماق وچو جوجه

حرکت ایتک دیمکدر. محمد بی تشکیله نما به سوره باده می:  
 تاریخی اقتصادی ضرورتند و محمد نك صنفی ماهیتپر.  
 تورکیاده عمله صنفی وارددر. عمله مسئله سی موجوددر.  
 و بوم مسئله نك حل صنفی سرمایه دار جمیع نك چرچیه سی  
 داخلنده قابل دکلدر. بوتوره دنیا ده اولری فی کبی نور کیاده ده  
 استقبال محمد مفکردر.

ناظم حکمت





174

175

176

177

178

179

180

181

182

183

184

185

186

187

188

## دیالکتیک ماتریالیزم کرمجوک بر مدخل

بزم زمانمزمده بیله بر چوق فیلسوفلر علمی معلومات  
 و باخود علمی « مه تودرله » اصوللرله اکتفا ایتمه یوب ،  
 علمک فوقنده « مه تافیزیق » مابعدالطبیعی سیستمار ،  
 طرز تلقیلر وجوده کتیرمک ارزوسنی کوستریبورلر .  
 اونلرک بو ارزوسنی حیات اجتماعی شرائطله ایضاح ایتمک  
 لازم کلیر : آفاق ، مادی شاینتلر داخلنده ساحه  
 استقادرلی قایب ایدن صنفلر ، بو صنفلری ، انقی ،  
 « مه تافیزیق » فکر « سه کولاسیونلری » منطق او یونلریله  
 اورت باص ایدمک ، « فکر یانجیلری ، دوغورورلر .  
 اینته زمانمزمده بیله علمک فوقنده طرز تلقیلر وجوده  
 کتیرمک جالیشان فیلسوفلر بو سقوطه محکوم صنفلرک  
 آوو قاتلغی یابان فکر یانجیلردن باشقه بر نی دکلدلرلر .  
 فلسفه هیچ بر زمان مجرد ، منفرد قالماسدر ،  
 هیچ بر زمان حیاتک اجتماعی احتیاجلرندن ، منفعلرندن  
 آریلاماسدر . اک مجرد مشهلر بیله اجتماعی حیاتک  
 احتیاجلری ، مجادله لری ایله تعین اولورلر . « فکر » ،  
 بعض فیلسوفلرک ادعا ایتمکی کبی کندی کنده جو  
 هواده انکشاف ایتمز . اجتماعی شعوری تعین ایدن  
 اجتماعی وارلقدر . « فکرانی » بر آنجاق اونی دوغوران  
 اجتماعی مناسبلری تدقیق و تبع ایدمک ایضاح ایدمک بیلیرز .  
 بر فکرک دوغورو اولوب اولمادیغنی بزم « براتیک » ،  
 عملیات کوستر . بر فکرک ، حقیقی قیمتک اک ابی  
 معیاری ، عملیاندز ، براتیکدر .

Felsefe :

DIYALEKTİK METERYALİZME  
 KÜÇÜK BİR METHAL

(s. 53)



مطلق اولان هیچ برشی یوقدر. هرشی ده کیشبر،  
 هرشی جریان ایدر. هرشی « هرشیله » برابر تبدل  
 ایدر یعنی طبیعی واجتماعی شکلرک ده کیشمه سیاه برابر  
 بالذات بز کندیمزده ده کیشیرز. منظومه طالمک فکرده  
 هرانعماسی آفاقی تاریخی شرائطه و اوفکری طاشیانک  
 انفسی، فیزیولوژیق، روحی تشکلاتیه محمود و معیندر  
 و کندی زمانی ایچین دوشوردر. بوتون طبیعی حادثه-  
 لرک آراسنده کی مناسبات متقابلیه قاورایان، منظومه  
 طالمک عینی عکس ایندیرمن « مفکوره وی، بر طرز  
 تلقی وجوده کتیرمک قایل دکادر. بونی آنجماق  
 « مه تافیزیک، فیلسوفلر ادعا ایدمیلیرلر چونکه اونلرک  
 هر بری بالخاصه کندیسنگ حقیقت مطلقیه کشف  
 ایندیکه قائمدر. فقط مثبت علملرک انکشافی  
 « مه تافیزیک، تختی کوندن کونه بالطالیور. آرتق  
 فلسفه ده علمله، فله، امتزاجه دوشور و کیدن بر تمایل  
 همده چوق قوتلی بر تمایل وارددر. بوکون فلسفه مک  
 ر چوق مسائلی علمله حل ایدیلیور.

علوم طبیعی مک انکشافی « مه تافیزیک، « مابعدالطبیعی،  
 مک افلاسی و ماتریالیزمک تصدیقی ایجاب ایندیردی.  
 چونکه ماتریالیزمک انکشاف و تکاملی معلومات علمیه  
 و قیه مک انکشاف و تکاملیه فوق العاده علاقه دارددر.  
 علمسز ماتریالیزم اولماز و عینی صورته ماتریالیزم اولماز سده  
 علم اولماز.

علوم طبیعی مک انکشافی ناصل ماتریالیزمک تصدیقی  
 ایجاب ایندیردی ایسه عینی صورته « علوم تاریخیه مک،  
 « علم روحک، انکشافی ده « دیالکتیک، « مه تودک،



اصولك تصديقي واجب قیلدی . دیبالکنتیک ماتریالیزم  
ایله اتفاق ایله اویله صاغلام بر تمل وجوده کتیردی که  
بو تمله استناد ایدن بو کونکی علمی طرز تلتی جهان ،  
هم طبیعتی ، هم جمعی و هم ده حیات روحیه بی قاورایلییور  
وايضاح ایدیور .

دیبالکنتیک ماتریالیزم شیمدی به قادار موجود اولان  
بوتون فلسفی و علمی انکشاف فکرینک ضروری بر  
نتیجه سیدر .

یوقاریده سوبلایکمزکی ... هر طرز تلتی جهان ،  
معین بر اجتماعی صنفک احتیاج و منافعتک هیئت عمومیه سی  
افاده ایدن حیات و تلقیلرله صیتی ر صورتده علاقه داردر .  
مادام که فلسفه بشرینک طبیعتله یاپدینی مجادله نله  
نتیجه صنده طبیعت و جمعیت حقنده حاصل اولان مجرد  
عمومی فکر لر در و مادام که فکر بشر بو مجادله ایله سوق  
و تحریک ایدیلیور . بو تقدیرده آشکاردر که تاریخی -  
اجتماعی معناده اوک صافده بولونان « مرقی ، صنف  
« علمی فلسفه ، ده ده اک اوک صافده بولور . اوک صنفده  
بولونان صنف کندی شعورنده جمعیتک مرقی انکشافی  
عکس ایتدیرر . بو کونکی جمعیتده تاریخی - اجتماعی  
معناده اک اوک صافده بولنان صنف عمله صنفیدر و اونله  
طرز تلتی جهانی اولان دیبالکنتیک ماتریالیزمده جمعیتک  
مرقی انکشافی عکس ایتدیرمکده در .

ن . ح



# یکی رسم ویکی بر رسم

مقدمه

«آیرینلر» مجموعه سی عمله سننک فکربانی تمیل  
ایدر . عمله صنی پیشنده فقیر کویلولری و اخلاخی  
منورلری ده سور و کله دیکندن دولابی «آیرینلر» مجموعه سی  
یعنی زماده عمله لرك، فقیر کویلولرك و اخلاخی منورلر کدر.  
بو کونکی جیمینده ناریخی - اجتماعی مئاده الاوگ صافده  
بولنان صنف عمله صنی اولدینی ایچین ، اولک فکربانی  
عکس ایندیرن «آیدینلغمز» ده اجتماعی  
اخلاک ویکی صنف مجموعه سیدر .

ناره علی :

نور کیده ایلک اوکجه «آیدینلغمز» ستونلرنده  
یکی شعردن ، یکی رسمدن ، یکی تیارودن یعنی  
یکی صنعتدن بحث ایدلسی ضایت طبعیدر .

□ یکی رسم ویکی بر رسم □

بوکونه قادار رسم صنفی بر چون کی نکالار کیمیندر :  
تلاسیک ، ناتورالیت ، کیمبره - یونیت ، الخ .. مکتبلر و  
کی نکالارک مختلف مرحله لیدر . عطف کت نکالار  
کیفیه "اقتلازلره نتیجه لیر . اینت بوکون رسم صنفی بو  
کیفیه "اخلاک عرفه سده بولونیور . و اخلاک مختلف مکتبلرده  
بالکتر شکل ده کیمیندرن ، «رعادی ابتدائی ناتورالیزمی»  
پیغامی اولنک برین «مکتب ناتورالیزمی» اقدام بره مکتبر .  
فکریمیزی ایضاح ایدلم :

بوکون موجود صنایع نقیب نک ال منکالی

«معماریدر»[\*]

## چونکه :

معماری ، ، طبيعتك مختلف عنصر لری طوبلا یارق  
طبیعتده موجود اولمايان فقط طیعی اولان و ترکیب  
وجوده کنیریور.

ایشته رسیده وقوعه کله جك انقلاب بودر .  
یعنی بر سام صیجاق مفهومنی ویرمک ایسترسه  
حاریل حاریل یانان بر صاچ صوبار رسمی یا پامایا جق  
فقط طبیعتده موجود صیجا قلق عنصر لریك رسه  
قابل نقل اولان لرینی طوبلا یارق بر صیجا قلق ترگی  
وجوده کنیره جکدر . بو سه ورتله « ابتدائی  
نا تورا لیزم ، یقیلا جاق و اونک یرینه مرکب  
نا تورا لیزم کله جکدر .

□ تپی □

بن بو کوچوک مقاله می بوندن اوچ آی اول یازسه ایدم  
تورک رسام لریك اثر لری آره سنده بویکی رسم مفهوم نه بر  
مثال بولاما یاجفدم . فقط شیعه دی او مثال آلمده وار .  
بر مثال : کهن نسخه مزك و بو نسخه مزك قابله نده کی  
« قوم پوزیسیون لری ، دو غوران کنج و فقط استعدادی  
عصر لریك گمی تکامل لری بر صیجا اما حرکتیله کیفیت »

انقلابه کؤتوره جك اولامه رساممز ، « آیدیل قجی »

## سام (سام) ك اثر لری دیر .

ناظم مکتب

(۰) بر جوق کشیلر . ماریك صنایع نفیسه تن اولاد بی ادها  
« دیور لرسده . . . . .

# صنعت ——— ارطغرل محسن

تورکیا، دنیا و صنعت یکباره، ژسوی، و تورکیا  
 اک بویوک آفتوری ارطغرل محسن ایله قوشوده. ارطغرل  
 محسن تورکیا، آفتورلک، عیاللق، جاهلک، و کاجان  
 بکک ایله اولان غایت صبی رابطہ سی کو کندن قیران بر  
 قاج صحنه صنعتکارینک اک باشنده بولونماقده. ارطغرل  
 محسن صنعتک علم ایله اولان علاقہ سی آکلامش  
 و آپوستولک میخانه سنده راقی ایچمکدن ایسه هر  
 درلوصقیتیلره کو کس کروب دونیاک دورت طرفنده صنعتی  
 تکامل ایستیرمک، بر آاز داها فضله اوکرمک، بر آاز  
 داها فضله کورمک، او قوماق ایچین چالیشمش چاپالا.  
 مشدر. بو کون محسن تورکیا، دنیا و صنعتک یکاره  
 حقیق استادیدر. دیگر آفتورلر، بیلرینه ر آت  
 یینکی کی بایشان و کوچوک بورژوا، ضروری  
 و فردیجلیکی بر اقالی و اسنادلرندن حقیق تیار و صنعتک  
 علمنی اوکرمک قوشایدلر.

ارطغرل محنتك تيارو صنعتي مهنده كى وپيژمى لى  
 ارطغرل محنته پادېغم ملاقاتى هر ملاقات كيې  
 يازماقدن ايسه اوك فكر لى بى بردستور شكند. چيزمى  
 و بو صورتله تور كياده تيارو صنعتك حيرانلرينه و  
 و موسكارلرينه ايجه از بوله ملى لازم كلن رقاج و چيزه  
 و يرمى داهاماناسب كوردم :

- ۱ - حقيقي صنعتي هر كس آكلار .
- ۲ - هر كسك آكلایا بيله چكى صنعتي اك بسپط  
 و اك راده واسطه لوله وجوده كنيرمك لازمدر .
- ۳ - نه قيق صنعتكاره دكل ، صنعتكار نه قيقه حاكم  
 اولماليدر .

۴ - قابل اولدينى قادار چرچومىز و حدودىمىز  
 ر صنعت ايسته بورم .

• - صحنده رزيسورك پلانى حاكم اولماليدر . عين  
 آفتور عيني روى مخنفر . رزيسورلك اداره سى آلتنده آرى  
 آرى اوينار .

۶ - تيارودن عادى و بسپط فانور اليزمى ايسته مك  
 چوق كولونج و چوق جاهلانه بر ارزودر .

۷ - تيارو ايله كنيش خلق كتله لى آراسنده

غايث صبقى ر رابطه واردر .

۸ - تور كياده صنعتك ايلر و ليه ملى كنيش خلق

كتله لى ايله صبقى بر رباطيه كيريشه مهنه مسندن دولاييدر .

۹ - صنعت كنيش خلق كتله لى قاوارادجه

داهامان زياده تكامل ايدر بوكا اك ابى مشال : ۱۹۱۷

اقلابندن صوكر ا روسياده صنعتك ديو آديملرى ايله

ايلر و ليه مهنه سيدر .

ع . ه



20 LIRA